

Kwa Mara Nyingine: Kichwa, Utaji na Nywele huko Korintho¹

Hans-Jörg Ronsdorf · Januari 2021 · imerekebishwa Oktoba 2026

Kila mwaka, ingawa kwa uchache zaidi na zaidi, yanachapishwa maandiko kuhusu kifungu hiki cha Paulo, ambacho kama inavyojulikana si rahisi (1 Wakorintho 11:2-16). Kwa nini ninaandika juu yake? Katika kitabu changu *Wanawake, Tusameheni! (Frauen, vergebt uns!)* kuhusu nafasi ya mwanamume na mwanamke, kilichochapishwa Novemba 2020², nilikijadili kifungu hiki katika sura moja. Lakini sikukijadili kwa utaratibu na kwa undani kama ambavyo baadaye niliona ingefaa. Kwa maana katika kitabu hicho nilifuata sana nadharia ya nukuu, kama Thomas Schirrmacher alivyoieleza katika kitabu chake *Paulus im Kampf gegen den Schleier!* (kwa Kijerumani). Nilikuwa nimeonyesha kwamba nadharia ya nukuu nayo ni dhana tu, inayoaminika kabisa, lakini mwishowe haijathibitishwa. Katika maelezo haya, kwa msaada wa kazi za mwanatheolojia mmoja mwanamke na mwanatheolojia mmoja mwanamume, ninafikia maelezo yanayoaminika hata bila nadharia ya nukuu.

Kifungu hiki kinazungumza katika hali ya kitamaduni ambayo ni ngeni kwetu, yaani utamaduni wa Kigiriki na Kirumi wa karne ya kwanza. Si mahali popote tu, bali huko Korintho, ambao wakati huo ulikuwa koloni la Kirumi katika Ugiriki. Kwa Paulo haukuwa mji asioujua; alifanya kazi huko kwa miezi 18. Alijua mji huo kwa kila undani wake (Matendo 18:1-18).

Katika maelezo haya nitanukuu mara nyingi kutoka kwa vitabu viwili vilivyo vipya kiasi. Vinasaidia kukielewa kifungu hiki kigumu vizuri zaidi, kwa njia mpya au kwa kina zaidi. Hasa katika kuchunguza mstari kwa mstari, sikuweza kueleza vizuri kuliko walivyoieleza wao, kwa hiyo mara nyingi ninawaachia waandishi hao wawili wazungumze. Kitabu cha kwanza ni ufafanuzi (mkubwa sana na bora kabisa) wa Eckhard J. Schnabel, *Der erste Brief des Paulus an die Korinther* (mfululizo wa Historisch-Theologische Auslegung) (yeye ni mwanatheolojia na profesa wa kihafidhina, “mwaminifu kwa Biblia”, Mkristo wa kiinjiili³). Sijui ufafanuzi mwingine unaokichambua kifungu hiki kwa msingi imara kama huo na kwa marejeo mengi kama hayo ya vyanzo. Sikubaliani na hitimisho zake zote, lakini katika mada hii jambo hilo linatarajiwa daima. Kitabu cha pili kina jina *Paul and Gender*⁴. Cynthia Long Westfall (mwanahistoria na mwanatheolojia) alitoa mwaka 2016 kazi iliyopokelewa kwa uzito mkubwa katika ulimwengu unaozungumza Kiingereza, kuhusu kifungu hiki na vifungu vingine vyote vya Paulo vinavyohusu swali la jinsia. Akizingatia kwa makini hali ya kitamaduni, anatoa mwanga mpya juu ya maswali makubwa ambayo wafasiri wengi mno pamoja na msomaji wa kawaida wa Biblia wanapambana nayo. Waandishi hawa wawili wanakubaliana katika mawazo mengi. (Nukuu za Westfall zina namba ya ukurasa tu katika tanbihi.)

Lengo langu ni kujifafanulia (mimi mwenyewe) hoja ya Paulo ni ipi, na ni nini kilichomsukuma kuandika hivi hasa. ***Je, tatizo lilikuwa wanawake au wanaume? Na hata kama hilo lingekuwa wazi kabisa mwishoni, jambo ambalo hapa haliwezi kuhakikishwa na ambalo kila msomaji lazima aamue mwenyewe, bado lingebaki swali: Tufanye nini na jambo hili katika karne ya 21?***

Hili si swali la uaminifu kwa Biblia, kama inavyodaiwa mara nyingi kwa mtazamo mfupi na kwa bidii iliyopita kiasi, bali ni swali la kuielewa Biblia kwa usahihi. Juhudi ya kujifunza Biblia lazima ifanywe (tena na tena) na muda lazima utolewe, ikiwa kweli tunaichukulia kwa uzito ile inayoitwa “uaminifu kwa Biblia”. La sivyo, inabaki kuwa neno tupu linalorudiwa daima, lenye sura ya uchaji tu. Au hata

“Shibolethi” ya kuweka mipaka mahali ambapo haipaswi kuwapo, au ya kusesitiza uaminifu mahali ambapo kufikiri au kujizuia ndiko kungefaa.

Kuweka Katika Muktaba

Kuweka katika muktaba kunamaanisha kwamba kwanza tunayachunguza Maandiko katika mazingira yake. Hapo tu ndipo tunajaribu kugundua kifungu hiki kina ujumbe gani leo. Kwa hiyo hapa haihusu sana amri za moja kwa moja, kama amri ya upendo au katazo la kusema uongo. Hatuna shida kuzipokea hizo kuwa za nyakati zote. Ni tofauti tunapozungumzia mambo ya nje, au desturi na mazoea (nyama iliyotolewa sadaka kwa sanamu n.k.) ambayo leo hatuyajui tena.

Ni wazi kwamba Paulo anarejelea desturi na mila za wakati ule katika Korintho ya Kigiriki na katika Dola la Kirumi kwa ujumla. Hakuna mfasiri wala msomaji wa Biblia anayeweza kukwepa uhusiano huu na utamaduni wa wakati ule. Na kwa wafasiri walio wengi kabisa ndivyo ilivyo hasa, ingawa ujuzi wao wa mambo ya kihistoria na tafsiri zao juu yake hutofautiana sana wakati mwingine, na hivyo ubora wa ufafanuzi wa kifungu huathiriwa. (Kwa wote ambao, kama mimi, wametoka katika Vuguvugu la Ndugu: Hata Darby na Kelly hawakulieleza suala la utaji na nywele ndani ya kifungu chenyewe peke yake, bali walirejelea pia utamaduni wa wakati ule. Kwa maana kufunika kichwa ni suala la kitamaduni, si suala la kibiblia na kitheolojia.) Paulo anafaulu kupima desturi za kitamaduni katika nuru ya habari ya uumbaji, na hata kuzipa msingi, ili kujibu swali (au maswali) hili lililokuwa muhimu kabisa kwa Wakorintho.

Katika hoja yake Paulo haweki kanuni inayopita nyakati zote, wala mwongozo wa tabia unaodumu juu ya karne zote, au hata unaotumika tangu mwanzo wa uumbaji na usio na mwisho wa wakati. **Paulo anatoa hoja jinsi ya kuenenda, licha ya uhuru wa Injili, kwa namna ambayo hakuna hata mmoja wa watu wa wakati wake atakayekwazika. Hata kama jambo hilo linaubana uhuru wa Kikristo.** Si kwa sababu inaamriwa au ina msingi wa kitheolojia, bali kwa sababu inafuata ile kanuni ya dhahabu, ambayo anaieleza hivi mara moja kabla ya sura hii kuanza:

1 Wakorintho 10:31-33: Basi, mlapo au mnywapo, au mtendapo neno lo lote, fanyeni yote kwa utukufu wa Mungu. Msiwe sababu ya kujikwaa, kwa Wayahudi, wala kwa Wayunani, wala kwa kanisa la Mungu; vile vile kama mimi ninavyowapendeza watu wote katika mambo yote, nisitafute faida yangu mwenyewe, bali faida ya wengi, wapate kuokolewa.

“Kanuni hii ya dhahabu” ni ufunguo wa kifungu kinachofuata mara moja. Kwa maana kanuni ambazo Paulo anataka kuwafundisha Wakorintho kwa hoja ni mchanganyiko wa “kumpa Mungu utukufu katika yote” na wakati huo huo kutokuwa kikwazo kwa watu wa wakati wake na wanadamu wenzake kwa sababu ya mambo ya nje au tabia ambazo wakati ule zilihesabiwa kuwa hazifai, au hata kuwa aibu kwa maana ya kitamaduni (si ya kitheolojia). Wakristo wa Korintho walikuwa wamekulia katika desturi hizi hata hivyo, na kuzitimiza au kuzivumilia haikuwa gharama kubwa mno, ikiwa kwa njia hii watu wangeweza kupatikana kwa ajili ya Kristo. Paulo hayafanyi mambo ya nje ya utamaduni wa Kigiriki na Kirumi kuwa yake mwenyewe, hata anaposhuri yashikwe, bali anajaribu kutafuta njia inayozingatia pande mbalimbali. Ni kutembea juu ya ukingo mwembamba: kwa upande mmoja anatafakari na kulichukulia kwa uzito tukio la kuumbwa kwa mwanamume na mwanamke, na kwa upande mwingine anajumuisha kikamilifu hisia za watu kwa ujumla (za jamii).

Hapa nitangulie kutaja mstari wa 10, ambapo Paulo anasema waziwazi (tofauti na tafsiri nyingi; nitaeleza zaidi baadaye) kwamba mwanamke ana mamlaka juu ya kichwa chake mwenyewe, yaani

kukifunika au kutokukifunika. Lakini uamuzi wake anapaswa kuufanya akizingatia kigezo kilichotajwa hapo juu pamoja na mambo mengine nitakayoyazungumzia baadaye.

Kifungu Hiki Kinahusu Mazingira Gani?

Mashauri ambayo Paulo anataka kuwavuta Wakorintho wayakubali licha ya uhuru wao, yanahusu mazingira gani?

Ni kukusanyika pamoja! Kuomba na kutabiri kunaruhusiwa na kunapaswa kufanyika kila mahali na wakati wowote, lakini katika waraka kwa Wakorintho (taz. hasa sura ya 14) ndiyo maudhui makuu ya kukusanyika pamoja. Katika muktadha wa waraka huu lazima ibainike ni mahali gani na ni tukio gani linalokusudiwa.

Wanaotetea amri ya wanawake kunyamaza katika ibada huelewa kauli ya Paulo kwamba wanawake huomba na kutabiri kuwa inahusu kila mahali, isipokuwa tu ibada. Hilo haliaminiki, kwa sababu kufunika kichwa kunahusu hadharani; kunapaswa au kunaweza kuonekana, la sivyo hakuna maana yoyote. Zaidi ya hayo, katika sura ya 12-14 karama za Roho zinagawiwa kikamilifu bila kizuizi chochote cha jinsia, na – kama inavyosisitizwa mara kadhaa – **wote** wanashiriki katika kusanyiko. Kwa hiyo amri kwa wanawake kunyamaza (1 Wakorintho 14:34-35) haiwezi kupingana na jambo hilo, bali lazima ijibiwe katika nuru ya sura ya 11-14, na hatimaye katika muktadha wa waraka mzima. Hapo inahusu namna ya wanawake kusema ambayo inaleta usumbufu katika kanisa la nyumbani, mahali Wakristo walipokusanyika. Huenda ni kusema kunakovuruga mazungumzo ya kiroho, au kuingilia na kuleta usumbufu, au hata kuwa aibu kwa waume ikiwa wake zao wanawaaibisha hadharani katika kusanyiko – kwa Kijerumani cha leo, “kuwatia aibu”. Hata iwe vipi, ikiwa kanuni za msingi za ufasiri zinazingatiwa, haiwezi kuwa katazo la jumla la kusema. Inakuwa hivyo tu ikiwa mtu anaitenga mistari hii na kuitazama kana kwamba inasimama peke yake kabisa.

Je, Paulo Alikuwa Adui wa Wanawake?

Jinsi kifungu hiki kinavyotazamwa kupitia **miwani ya ukosoaji wa kihistoria** kunaweza kuonekana katika nukuu hii: “Kifungu hiki kimechangia ukandamizaji wa wanawake katika Kanisa na katika jamii zilizoathiriwa nalo. Hakilingani kwa namna yoyote – hata kikifasiriwa kwa nia njema kiasi gani – na yale yanayopaswa kusemwa kitheolojia kwa mtazamo wa Kikristo katika karne ya 21 kuhusu mahusiano ya kijinsia. Usawa na haki katika mahusiano ya kijinsia, na kushughulikia kwa ukosoaji itikadi za mahusiano ya jinsia tofauti, havikujulikana kwa Paulo. Itabidi kuuliza ni kwa maana gani kifungu kama hiki bado kinaweza kuwa cha kutia moyo. Au je, kwa mtazamo wa leo kifungu hiki kinaweza tu kukataliwa, kwa sababu kimeiumiza haki na kilikuwa kosa la mtu ambaye kwa kweli wakati wake alifanya kazi kwa ajili ya haki duniani?”⁵ Maoni haya yanawakilisha mtazamo ulioenea sana kuhusu kifungu hiki, ambao mimi siushiriki kwa namna yoyote. Msimamo wa kukosoa kifungu cha Biblia kwa namna hasi lazima uyafikie maoni haya.

Kwa upande mwingine, kwa upande wa **waaminifu kwa Biblia**, ukosoaji wa aina hii unakataliwa kwa nguvu, na inatamkwa: Unyenyekevu wa ngazi za mamlaka, na si usawa wala haki sawa, ndio mpango wa Mungu tangu mwanzo. Hili linapinga “roho ya nyakati” ya falsafa ya jinsia (gender).

Je, lazima tuchague kati ya misimamo hii miwili iliyokithiri? Je, kuna njia nyingine ya kukieleza kifungu hiki bila kuichanganya misimamo yote miwili? Kwangu hilo lingekuwa maafikiano mabaya.

Kuna namna ya kusoma isiyokubali kutawaliwa na maelezo yoyote kati ya hayo mawili, bali inayojielekeza kwa Paulo, kwa nyaraka zake 13 na kwa kitabu cha Matendo ya Mitume, na bila shaka kwa Yesu, ambaye Paulo alimfanya kielelezo chake: ***“Iweni wafuasi wangu, kama mimi nilivyo wa Kristo” (1 Wakorintho 11:1).*** Hilo haliachi nafasi yoyote kwa maneno ya kuwabagua wanawake. ***Hapana, Paulo ni rafiki wa wanawake, aliyejua na kuiona kweli katika mng’ao wa nuru ya Kristo. Hata mtazamo wake wa Kiyahudi na Kiyunani kuhusu wanawake ulitengenezwa upya katika nuru ya Injili.***

Kwa Paulo ni muhimu kutokuwa kikwazo, lakini wakati huo huo kubaki mwaminifu kwa Injili. Kwa wanaume, kufunika kichwa katika ibada za kidini ilikuwa desturi ya kawaida, kutegemea asili na malezi yao. Katika jamii ya waaminio, wanaume wasijifunike wanapoomba na wanaponena kwa unabii. Lakini wanawake, wanapofanya jambo lile lile kama wanaume, asema Paulo, wajifunike. Na hii ni kwa wanawake wote, hata wale ambao katika jamii ya wakati ule hawakuruhusiwa kujifunika, yaani watumwa wanawake, wanawake waliokombolewa kutoka utumwani, au wanawake wasioolewa. Kwa hiyo yote mawili kwa sehemu yanapingana na utamaduni, kwa sababu hapa utamaduni unapingana na kiini cha Injili. Wala si agizo (kinyume na Armin Baum na Schnabel) kwamba wanawake wote wajifunike barabarani, yaani katika maisha ya hadharani, kwa sababu utamaduni uliwakataza jambo hilo watu wa tabaka la chini kabisa, yaani watumwa wanawake. Hata hivyo ilikuwa desturi kwamba wanawake walioolewa walijifunika au kuvaa utaji.

Wala Paulo haungi mkono kufunika kichwa kama ishara ya unyenyekevu kwa mwanamume. Unyenyekevu, cheo cha chini na thamani ya chini ya mwanamke ukilinganisha na mwanamume vilikuwa vimeshachongwa juu ya jiwe tangu zamani. Hapakuwa na haja ya kuyaonyesha hadharani. Kifuniko hiki kilikuwa na kazi halisi; kilikuwa, ukipenda, ishara ya kazi fulani, na si sana – au si kabisa – alama ya ngazi za mamlaka.

Paulo Anawaandikia Akina Nani? Nani Anapaswa Kurekebisha?

Karibu wafasiri wote wanaamini kwamba wanaoandikiwa ni wanawake ambao, kwa sababu ya uhuru waliokuwa wameupata upya, walikataa kuendelea kuvaa kifuniko cha kichwa kilichokuwa cha kawaida wakati ule. Kifuniko hicho, wanasema, kilikuwa kielelezo na pia kukiri unyenyekevu kwa mwanamume, kwa kuwa – kama kifungu hiki kinavyoonekana kukitoa wazi katika uumbaji – mwanamke kwa ujumla yuko chini ya mwanamume, na mke hasa yuko chini ya mumewe au nyuma yake katika ngazi za mamlaka. Ikiwa mtu anakwazwa na neno “ngazi za mamlaka” na anapendelea kusema “mpangilio wa uumbaji” au “mpangilio (mipangilio) mtakatifu”, ni vizuri ajue jambo moja: Licha ya kukubali kwamba mwanamume na mwanamke wana thamani sawa na heshima sawa, bado anaunga mkono kutokuwa na usawa wa nafasi kama mpangilio wa Mungu. Mwanamume anaongoza na kubeba wajibu, mwanamke anafuata kwa unyenyekevu.

Ikiwa tabia ya wanawake waliotaka kujikomboa ndiyo iliyosababisha kifungu hiki cha Paulo, basi lazima ielezwe kwa nini kinaanza kwa maneno kwamba ***Kristo ni kichwa cha mwanamume***. Mwanzo huu unaelekeza macho kwa wanaume, tena kana kwamba wao ndio waliokuwa sababu ya hoja inayofuata.

Cynthia Long Westfall ana maoni kwamba huko Korintho walikuwapo wanaume waliowashauri wanawake au kuwashinikiza waache kuvaa kifuniko cha kichwa cha kawaida. Wanawake walioolewa wa tabaka la heshima hawakuwa tayari kukiondoa kifuniko chao. Jambo hilo lilipingana na desturi ya utamaduni waliokulia. Kifuniko chao cha kichwa kilikuwa kinga na kielelezo cha heshima, adabu na

usafi wa kimaadili. Hakikuwa alama ya unyenyekevu, bali kilikuwa ishara kwamba yeye ni mke wa mume wake.

Watumwa wanawake na wanawake waliokombolewa kutoka utumwani, wanawake wasioolewa (na labda pia wajane?) hawakuruhusiwa kujifunika, na kwa kuwa walikuwa tabaka la chini kabisa, waliachwa wazi kwa kutongozwa kingono. Makahaba hawakujifunika wala kuvaa utaji, na walikuwa wamekata nywele zao, yaani walikuwa na mitindo ya nywele fupi kwa namna yoyote ile. Je, ingekuwaje kama wangukuja kuamini? Mwanzoni mwa waraka huu (1:26-29) Paulo anasema kwamba waliokuja kuamini walikuwa watu wengi wa kawaida na maskini, si wa vyeo vya juu wala wa ukoo bora. Kwa hiyo wanawake hawa walihitaji kuambiwa kwamba, kinyume na desturi za jamii, wao waliruhusiwa kujifunika. Kwa maana katika kanisa la Agano Jipya na la uumbaji mpya, tabaka halina nafasi tena, kama vile Wagalatia 3:28 inavyothibitisha.

Mambo Kadhaa Kuhusu Hali ya Kitamaduni ya Wakristo wa Korintho

Kila mara tunapochunguza swali hili na kutegemea habari za wanahistoria, tunapaswa kuuzingatia mtazamo wa Paulo kuhusu wakati wake na jamii yake: Hatupaswi kuifuatisha namna ya dunia hii, yaani pia utamaduni wa wakati husika, ikiwa inapingana na Injili (Warumi 12:2). Kuna mipaka ya “kuwakaribia watu nusu njia” katika Injili. Kuwa kama Myunani kwa Wayunani (linganisheni 1 Wakorintho 9:20-22) haimanishi kuketi mezani katika hekalu la sanamu na kula nyama iliyotolewa sadaka kwa sanamu. Aidha, tathmini ya Paulo kuhusu namna ya dunia hii – tofauti na desturi na mila za kipindi fulani – haina mwisho wa wakati na inafaa daima.

Mada ya makala hii inahusu swali la jinsia, pamoja na tabia na mwonekano wa nje unaohusiana nalo:

“Katika jamii ya Kigiriki na Kirumi, kutunga sheria na kusimamia tabia ‘sahihi’ ya wanawake lilikuwa jambo kuu la mamlaka za serikali, kwa sababu ziliamini kwamba fujo katika kaya zilikuwa na matokeo ya kuchochea uasi dhidi ya ustawi wa dola.”⁶

“Ili utume wa Paulo kati ya watu wa Mataifa ufanikiwe, tabia ya wanawake Wakristo ilibidi ilingane na yale ambayo wanawake katika ulimwengu wa jumla wa Kigiriki na Kirumi wa karne ya kwanza walitenda. Kwa hiyo mara nyingi hoja za Paulo kuhusu jinsia zilikuwa za kimisheni alipozungumzia majukumu ya jinsia katika kanisa na nyumbani, na nia yake ilikuwa kwamba waaminio waingie katika utamaduni na wakati huo huo wabaki safi kimaadili. Kujipatanisha na utamaduni wa karne ya kwanza kulikuwa jambo tofauti na kujipatanisha na utamaduni wa karne ya ishirini na moja. Mawazo ya kisasa ya Magharibi kuhusu jinsi jinsia zinavyoenenda kwa kawaida na jinsi zinavyohusiana, yanatofautiana waziwazi na mawazo ya utamaduni wa Kigiriki na Kirumi.”⁷

“Uhusiano wa mlezi na mtegemezi (patron na client) na kubadilishana fadhila, ambavyo ndivyo matofali ya ujenzi wa utamaduni huo, pia vinaunda mahusiano kati ya waume na wake.”⁸ Patron ni mfadhili au mtegemezaji aliyekuwa na cheo au tabaka la juu zaidi, hata kama ni kwa sababu ya mali au utajiri wake tu. “Katika ulimwengu wa Kigiriki na Kirumi, kwa kawaida mume na mke walikuwa washirika wasio sawa katika mfumo/uhusiano wa ufadhili. Mume alikuwa mfadhili na mke alikuwa upande ulio chini katika uhusiano wa ndoa, isipokuwa kama alileta katika ndoa mali nyingi kutoka kwa familia yake.”⁹

“(Korintho) palikuwa mahali palipotoa kila aina ya shughuli za kingono zilizopatikana kwa wanaume (hivyo ‘kuenenda kama mwanamke wa Korintho’ kulimaanisha kujiingiza katika uasherati), na neno

‘msichana wa Korintho’ lilikuwa njia ya adabu ya kumtaja kahaba. Hapakuwa na tabaka la juu la jadi; badala yake utajiri wa Korintho ulizaa tabaka la matajiri wapya. Hata hivyo, Paulo anaonyesha kwamba kanisa la Korintho halikupata washiriki wake kutoka kwa matajiri wa ngazi ya juu tu, bali hasa kutoka kwa wale waliokosa hadhi au mamlaka (1 Wakorintho 1:26).¹⁰

Kwa hiyo, ikiwa watu kutoka matabaka yote, bila malezi yoyote ya Kikristo hapo awali, walikuja kuamini na kuingia katika ushirika wa waaminio, watu hao bado walikuwa wameathiriwa na maovu yao ya maisha yao yote. Mambo ya ngono yalikuwa hewani; yalipatikana kila mahali. Kanisa lilikabiliwa na mada hizi na tabia hizi.

Jinsi Walivyokusanyika

Watu wengi (Matendo 18:10) ambao Mungu aliwaita kutoka katika mji wa bandari wa Korintho kupitia Paulo na wenzake wa kazi hawakuweza kukusanyika mahali pamoja. Isipokuwa kama wangekodi ukumbi wa michezo ya kuigiza au uwanja, jambo ambalo lisingewezekana kabisa kwa ibada mpya iliyofanywa hasa na watu wa kawaida. Kwa hiyo walikusanyika katika nyumba, kubwa au ndogo, katika majumba machache ya kifahari na mara nyingi katika nyumba au makazi ya kawaida (kama inavyoweza kuonekana hata leo huko Efeso). Walipokusanyika, wanawake ndio walioandaa chakula (na wakati mwingine walikileta wenyewe). Meza ya Bwana ilikuwa sehemu ya mlo wa pamoja.

Yale ambayo Paulo anayaeleza yaliwahusu wanaume na wanawake katika kanisa la nyumbani. Westfall anayafupisha hivi: “Kwa hiyo tofauti kati ya wanaume na wanawake si tofauti ya majukumu katika kanisa, bali ni jinsi wanavyofanya kazi kwa njia tofauti ndani ya majukumu hayo. Wanawake na wanaume wanaweza kumtumikia Mungu katika huduma zile zile, lakini kuna matakwa tofauti yanayohusu mwonekano wa nje kulingana na jinsia. Hiki si kielelezo cha kanuni mbili za maadili, ambapo wanaume hawana mipaka huku wanawake wakiwekewa mipaka; wote wawili wamewekewa mipaka.”¹¹

“Mwisho, nirejee tena jambo moja ambalo, ingawa si sehemu ya nia ya hoja za Paulo, ni muhimu. Paulo anazungumza kama jambo la kawaida kabisa kwamba wanawake huomba na kunena kwa unabii katika kusanyiko la kanisa. Maana yake ni kwamba wanawake wanalitamka hadharani uhalisi wa Mungu na wa neno lake sawasawa na wanaume.”¹²

Nini Maana ya Hadharani?

Kwa kawaida “hadharani” ni mahali ambapo mtu hukutana na kila mtu. Sokoni huko Korintho, bandarini au katika hekalu la sanamu. Hatimaye, kila kitu kilicho nje ya nyumba ya mtu mwenyewe ni hadharani.

Kusanyiko la ibada lilifanyika katika nyumba za binafsi za Wakristo matajiri au wenye vyeo vya juu, vilevile katika nyumba na vyumba vya wale wasio na mali nyingi. Je, hiyo ilikuwa hadharani? Haikuweza kulinganishwa na hali ya sokoni, lakini wasiojua na wasioamini waliweza kuingia katika makusanyiko hayo. Ama waliongozwa huko na Roho Mtakatifu, ama walialikwa na Wakristo. Kwa maana hiyo, hata kukusanyika pamoja si jumuiya iliyofungwa, bali ni mahali ambapo watu wote wanaweza kukutana na Mungu aliye hai.

Ndiyo sababu kushika desturi na mila katika kusanyiko hili ni muhimu, kwa wanaume na wanawake sawasawa. Asiyeamini asikwazike, bali ashuhudiwe na Mungu, na uwepo wake mtakatifu na wenye

nguvu (1 Wakorintho 14:16, 23-25).

Wafasiri kadhaa wanauliza kama hapa pia kunaonyeshwa kanuni ya mavazi nje ya kukusanyika pamoja. Tukitazama kwa makini, hilo si mada wala si swali la Wakorintho katika kifungu hiki. Hapa inatumika ile kanuni ya dhahabu ya 1 Wakorintho 10:31-33, inayosema tusiwe kikwazo kwa mtu yeyote. Wanawake walioolewa hujifunika wanapotoka nyumbani. Watumwa wanawake hawafanyi hivyo, lakini katika ibada wanajifunika, kama Paulo anavyoandika.

Kufunika Kichwa huko Korintho

Kuhusu jambo hili, nukuu chache zaidi na mawazo marefu zaidi. Ninasadiki: Ni yule tu asiyeielewa desturi ya kufunika kichwa na kuvaa utaji ndiye anayekihamishia kifungu hiki cha Paulo moja kwa moja kwa leo, neno kwa neno. Tena kwa ufasiri wa upande mmoja wa “nyeusi au nyeupe”, ambao mwishowe unakuwa kisingizio cha kuhalalisha sheria finyu, kama nilivyokutana nayo mara nyingi na kuiona mwenyewe.

“Michelle Auerback anaifupisha hoja ya kuvaa utaji hivi: **‘Alama, yaani ujumbe, zina maana tu katika utamaduni unaojua zinamaanisha nini.’** Lakini katika elimu ya Biblia ya kimapokeo, wengi wamedhani kwamba utaji katika 1 Wakorintho 11:3-16 unamaanisha ‘kutiishwa’, **bila kujishughulisha kuelewa maana ambazo utaji ulikuwa nazo kwa wanawake katika utamaduni wa kale wa mashariki ya Bahari ya Mediterania**, au katika matumizi yake ambayo bado yameenea sana katika tamaduni kadhaa za kisasa.”¹³

“Bruce Winter anatamka kwamba wakati wa Dola la Kirumi ‘inaweza kudhaniwa kwa uhakika kwamba kichwa kilichofunikwa kwa utaji kilikuwa alama ya adabu na usafi wa kimwili uliotarajiwa kwa mwanamke aliyeolewa.’”¹⁴

“Sasa, hata hivyo, tunaweza kufikia masimulizi ya wanawake kutoka tamaduni zinazozoea wanawake kuvaa utaji, ambayo yanasimulia habari tofauti. Tunaona kwamba katika Uislamu na katika Uyahudi kuna mkondo mkubwa wa wanawake wacha Mungu wa msimamo mkali wanaovaa utaji kwa sababu zinazofanana sana na hoja za Paulo katika 1 Wakorintho 11:3-16. Hata hivyo, hatutegemei kabisa mifano ya kiantropolojia ya baadaye, ambayo iko katika hatari ya kuhamisha mambo ya wakati mmoja hadi wakati mwingine. **Historia ya wanawake wanaokataa kuuvua utaji, na sababu za kuuvaa, inaweza kufuatiliwa nyuma hadi utamaduni wa Ashuru.**”¹⁵

“**Hoja ya Paulo inaonekana kuwahusu wanawake wote katika kanisa wanaotabiri na kuomba – pamoja na watumwa wanawake, wanawake waliokombolewa kutoka utumwani, wasioolewa na wajane.** Mavazi ya matrona wa Kirumi¹⁶ yalidhihirisha cheo chake na pia ‘hadhi yake na nafasi yake kama mwanamke aliyekomaa kingono katika jamii ya Kirumi.’ **Kwa upande mwingine, kichwa kisichofunikwa kwa utaji kilimaanisha kwamba mwanamke anapatikana kingono, kwa hiyo mtumwa mwanamke au mwanamke aliyekombolewa kutoka utumwani alikatazwa kuvaa utaji.**”¹⁷

“Kuweka kanuni za kuvaa utaji ilikuwa haki ya wanaume; wao ndio ambao kwa kawaida kabisa wangeona haja ya kuweka mwongozo. **Katika desturi ya Kirumi, wanaume na wanawake pia walifunika vichwa vyao ili kuomba. Inaonekana Paulo aliwafundisha wanaume katika makanisa waombe wakiwa na vichwa wazi, kinyume na desturi ya Kirumi (1 Wakorintho 11:4), kwa hiyo huenda wanaume walifikiri kwamba kilicho chema kwa jogoo ni chema pia kwa kuku. Lakini ingawa kichwa wazi cha mwanamume kilikuwa ishara ya moyo wake wa unyenyekevu mbele za Mungu,**

kichwa wazi cha mwanamke hakikuwa ishara ya moyo wa unyenyekevu wa mwanamke mbele za Mungu; badala yake kilitoa ujumbe kwamba anapatikana kingono, jambo ambalo lingeweza kuwa sawa na kishawishi. Lakini mtu angeweza kuyaacha maadili ya kitamaduni kuhusu kilichofaa kwa ajili ya kile kilichodhaniwa kuwa vipaumbele vya kitheolojia.”¹⁸

“Kwa kawaida inadhaniwa bila swali kwamba Paulo alikuwa akiwarekebisha wanawake wa Korintho. ***Hata hivyo, kifungu hiki kinaeleweka vizuri zaidi tukidhani kwamba wanawake wa Korintho walikataa kuondoa vifuniko vyao vya kichwa au utaji wao,*** lakini walishinikizwa au kuhimizwa kuuondoa utaji wao na watu wenye mamlaka, yaani wanaume katika kanisa la nyumbani, au labda hata na waume zao wenyewe. Hiki ni kisa cha aina inayojirudia tena na tena katika tamaduni zinazovaa utaji.”¹⁹

Kuvaa utaji kulifanya tofauti za kijamii zionekane, yaani juu na chini ya matabaka. Tofauti hii ya matabaka inaweza kuonekana kwa miaka 1,800 hadi nyakati za kisasa. “Hili halikuonyesha tu kwamba wanawake hao walipatikana kingono, bali pia lilidumisha mpangilio wa kijamii na tofauti kati ya matabaka. [...] ***Kwa kuunga mkono kuvaa utaji kwa wanawake wote, Paulo aliyasawazisha mahusiano ya kijamii katika kanisa; kwa kadiri kuvaa utaji huku kulivyokuwa mikononi mwake, aliwahakikishia heshima, utukufu na usafi wa kimwili wanawake wa kanisa ambao utamaduni uliwanyima hadhi hiyo.***”²⁰

“Katika utamaduni wa Mashariki ya Karibu, mwanamke wa tabaka la juu alifunika kichwa chake ili kuonyesha uaminifu wake na kiasi chake. Kichwa chake kilichofunikwa pia kilionyesha moja kwa moja heshima yake mwenyewe na heshima ya familia yake – hasa ya *paterfamilias* wake (mkuu wa familia katika nyumba ya kale), aliye chanzo cha utambulisho wake. Paulo anatumia maana pana ya alama hii ili kutoa hoja ya kitheolojia ya kuvaa utaji, kwa msingi wa habari ya uumbaji.”²¹

Eckhard J. Schnabel anaandika: “Wanawake kuvaa kifuniko cha kichwa (si tu katika mazingira ya kidini) lilikuwa jambo linaloeleweka kwa kawaida katika eneo la utamaduni wa Kirumi na Kiyunani. Sanamu za Kirumi, hasa picha za wanawake wa familia ya kifalme pamoja na michoro ya kuchongwa makaburini, zinawaonyesha wanawake walioolewa wakiwa na *stola* (*palla*) iliyovutwa juu ya kichwa, au wakiwa na *vitta*, yaani utepe wa sufu wa kichwa au wa nywele; hivi vilihesabiwa kuwa alama za adabu na usafi wa kimwili. Wanawake hawakulazimika kuvaa *stola* hadharani. Lakini kuvaa *stola* kulikuwa alama ya usafi wao wa kimwili. Sheria za ndoa za Augusto ziliamua kwamba makahaba walikatazwa kuvaa *stola* ya mke mwenye adabu, yaani matrona.”²² Armin Baum anaandika kuhusu kufunika kichwa:

Was bedeutete die weibliche Kopfbedeckung in der Antike?

Um den kulturellen Hintergrund von 1. Korinther 11,5-6 zu verstehen, muss man mindestens bis ins zweite Jahrtausend vor Christus zurückgehen. In den mittelassyrischen Gesetzen aus der Regierungszeit des assyrischen Königs Tiglatpileser I. (1115-1076 v. Chr.) heißt es: „Wenn ein Bürger seine Eingeschlossene (d. h. seine Konkubine, mit der er nicht verheiratet ist) verhüllen will, so soll er fünf oder sechs seiner Genossen Platz nehmen lassen, sie in ihrer Gegenwart verhüllen und sagen: ‚Sie ist meine Gattin‘. Dann ist sie (tatsächlich) seine Gattin.“ Bei der Eheschließung wurde der Kopf der Ehefrau demnach mit einem Tuch bedeckt. Das bedeckte Haupt war das sichtbare Kennzeichen der Ehefrau.

Diese Sitte hat sich über Jahrhunderte erhalten. Sie war auch in neutestamentlicher Zeit sehr verbreitet, als Paulus seinen ersten Korintherbrief schrieb. Letztlich ist die antike Verhüllung der Ehefrau sogar ein Vorläufer unseres modernen Brautschleiers, den die Braut bei der kirchlichen Trauung trägt. Seit Jahrtausenden kommen Frauen bei der Eheschließung im wahrsten Sinne des Wortes „unter die Haube“. Die Kopfbedeckung symbolisiert in ihren zahllosen Spielarten immer dasselbe, nämlich den neuen Status der Ehefrau.

Katika Uyahudi, kuondoa kifuniko cha kichwa kulimaanisha kwamba uaminifu wa ndoa ulikuwa na shaka. Mwanamke mzinzi hata alinyang'anywa kifuniko chake cha kichwa kwa nguvu. Kuacha kwa hiari kuvaa kifuniko cha kichwa kulikuwa ishara kwamba yuko tayari kwa wanaume.

Wanawake walipaswa kuvaa kifuniko cha kichwa wapi? Waliposhiriki kwa sauti katika ibada, yaani wakati macho ya wote waliokuwapo yalipoelekezwa kwa wale wanaosema. Kwa mujibu wa Paulo, wote waliweza na walipaswa kushiriki. Je, kwa sababu hiyo tunapaswa kudhani kwamba sikuzote walikuwa wamejifunika katika ibada? Inawezekana kabisa, lakini hatujui. Tukimchukua Paulo neno kwa neno mahali hapa, basi walijifunika tu walipopaza sauti zao katika ibada.

“Utafiti huu unaipinga dhana inayotawala katika elimu ya Biblia kwamba utaji ulikuwa alama ya kutiishwa kwa mwanamke chini ya mumewe. Kuvaa utaji haikuwa alama ya binafsi, bali desturi ya hadharani iliyowekwa na sheria na mila, na wanaume pamoja na wanawake walitarajiwa kuifuata desturi hiyo. *Kwa ufupi, utaji uliwakilisha heshima, hadhi na ulinzi wa mwanamke.*”²³

“Ilikuwa (na bado ni) kawaida kwa wanawake kukataa kuondoa utaji wao, kwa sababu unawakilisha heshima na ulinzi. Inaelekea zaidi kwamba wanawake ambao hawakuruhusiwa kuvaa utaji hadharani walitaka kuuva katika kusanyiko, ili kuonyesha kwamba wamehesabiwa haki kupitia Kristo. Agizo la Paulo kwa wanawake wote kuvaa utaji lilikuwa kinyume na utamaduni, na lilikuwa la wema kwa wanawake. Desturi ya wanawake wote kuvaa utaji iliyasawazisha mahusiano ya kijamii katika kanisa la Kikristo.”²⁴

Kwamba wanaume walifunika vichwa vyao katika matendo ya kidini kumethibitishwa vizuri kwa Warumi, na kwa sehemu tu kwa Wagiriki. Katika tafakari na fafanuzi, inashangaza kwamba kifuniko cha kichwa cha wanaume kinapewa uangalifu mdogo sana.

Sanamu ya Kaisari Augusto akitoa dhabihu hekaluni huko Korintho inamwonyesha mtawala huyo akiwa na utaji unaofunika kichwa chake. Richard Oster anaeleza kwamba wanaume wa Kigiriki mara nyingi walifunika vichwa vyao walipotoa dhabihu za kidini kwa miungu ya kipagani. Inaelekea kwamba Paulo alikuwa akizungumzia desturi ya zamani ya Wakorintho katika ibada ya sanamu ya kipagani. Hata katika karne ya tatu Cyprian alilizungumzia jambo hili: ‘Kichwa chenu kimebaki huru mbali na ule utaji usiomcha Mungu na wa kufuru, ambao kwao vichwa vilivyofungwa vya wale waliotoa dhabihu vilifunika huko’ (*De lapsis* 2). Brian Rosner anaonyesha kwa kusadikisha kwamba katika 1 Wakorintho 6:12-20 Paulo alikuwa na wasiwasi kuhusu wanaume waliofanya matendo ya ngono katika sherehe takatifu. Hivyo wasiwasi wa Paulo kuhusu vifuniko vya kichwa vya wanaume huenda pia ulikuwa karipio dhidi ya matendo ya ngono na makahaba wa hekaluni. Hata hivyo, katika mstari wa 4 Paulo hakulieleza jambo hilo kwa undani zaidi, jambo linaloonyesha kwamba alitumia hali hiyo tu kama tofauti na wanawake.

Miongozo na Mambo ya Kuzingatia katika Kufasiri Kifungu Hiki

Wasomaji wengi wa mistari hii hawakisomi kifungu hiki cha Paulo kwa mara ya kwanza. Kwa ajili yao yanafuata mambo kadhaa ambayo huenda yakafungua njia mpya ya kukiendea kifungu hiki. Mambo haya ni matokeo ya kushughulika na kifungu hiki tena na tena na kujifunza kwa kina kuhusu jambo hili; hayakushuka tu kutoka mbinguni. Yanaweza kusaidia tusiangukie katika namna ya kawaida ya kusoma, inayokielewa kifungu hiki kupitia miwani ya unyenyekevu wa mwanamke (wanawake) katika ngazi za mamlaka – jambo ambalo, kama ilivyokwisha kuelezwa, si mada yake.

- Kifungu hiki kinasisitiza hasa jinsi kila kitu kinavyopaswa kufanyika kwa utukufu wa Mungu.
- Kinahusu kuuinua utukufu wa Mungu katika ibada, kwa wanaume na wanawake kuenenda na kuvaa kwa namna ambayo haielekezi macho ya watu kwao wenyewe.
- (Baadhi ya) wanaume ndio waliokuwa sababu na chanzo cha mafundisho ya Paulo, kwa kudai kwamba wanawake waache kuvaa kifuniko cha kichwa.²⁵
- Kinazungumzia desturi na mila za kitamaduni na za kijamii. Aibu na kukosa heshima hapa si kwa maana ya kidini au ya kitheolojia, bali kwa hisia za jamii.
- Kwa hiyo hakihusu amri za Paulo zinazodumu nyakati zote, hata kama anataja habari ya uumbaji katika hoja yake.
- Uhuru katika Kristo uko katika mvutano na wajibu wa kutokuwa kikwazo kwa wale wanaotuzunguka.
- Kinahusu kufunika nywele (si kichwa tu), wala si kufunika uso na mwili wote kwa utaji.

- Hakuna mahali kinapohusu mpangilio wa uumbaji wa ngazi za mamlaka ambamo mwanamume yuko juu ya mwanamke. Wala hakuna mahali kinapohusu unyenyekevu wa mwanamke kwa mwanamume. Wote wawili wanaomba na kunena kwa unabii, wakiwa na cheo sawa na nafasi sawa.
- Hatimaye Paulo anazungumzia wanawake wote, si wanawake walioolewa tu. Anabaki akielekeza mawazo yake kwenye uhusiano wa jumla zaidi kati ya mwanamume na mwanamke, wenye msingi katika uumbaji, unaohusika hata kama mwanamke ni mtumwa na kisheria hana mume, baba au mlezi aliye kichwa chake.
- Injili haiamuru mambo ya nje kama mavazi au mtindo wa nywele. Mambo hayo ni ya msingi katika ibada ya Agano la Kale, lakini si katika Agano Jipya, ambalo Wakorintho waliliadhimisha katika Meza ya Bwana.
- Hakihusu kanuni za tabia za wanaume na wanawake katika karne ya 21.

Sasa inafuata tafakari ya kila mstari wa sehemu hii ya kifungu.

1 Wakorintho 11:3-16²⁶

*3 Lakini nataka mjue kwamba
Kristo ni kichwa cha kila mwanamume,
lakini kichwa cha mwanamke ni mwanamume,
lakini kichwa cha Kristo ni Mungu.*

Paulo anataja jozi tatu ili hatimaye azungumzie suala la kufunika kichwa. Hapa haihusu ngazi au mpangilio wa vyeo: Mungu, kisha Kristo, chini yake mwanamume na mwishowe mwanamke. Si mnyororo wa amri. Mwishoni hayupo mwanamke, bali Mungu, ambaye vyote vinatoka kwake (mstari 12). Jozi tatu zinasimama **kando kwa kando** kama mifano inayolingana. Hapa haihusu mpangilio wa wokovu. Uhusiano wa mwanamke na Kristo hautofautiani kwa namna yoyote na uhusiano wa mwanamume (au wa mume wake) na Kristo.²⁷

Katika matumizi ya lugha ya Kijerumani, neno **Haupt** (kichwa) kwa maana ya picha linampeleka msomaji moja kwa moja kwenye wazo la mtu mwenye mamlaka, kwa mfano kama katika neno **Hauptmann** (akida). Ndivyo wanavyolielewa karibu wafasiri wote. Tafsiri nyingine hazitumii hata neno “kichwa”, bali mara moja zinalitafsiri kama unyenyekevu. Tafsiri ya NeÜ (tafsiri ya Biblia ya Kijerumani) inatumia mara moja neno **Oberhaupt** (mkuu, kiongozi mkuu), na hivyo haiachi shaka yoyote juu ya kile ambacho eti ndicho msingi wa hoja ya Paulo ya kuwataka wanawake kufunika vichwa vyao. “Wasomi

wengi wamedhani kwamba mada ya 1 Wakorintho 11:3-16 ni mamlaka ya wanaume na unyenyekevu wa wanawake. Hilo linatokana kwa sehemu na ukweli kwamba ‘kichwa’ katika Kilatini, Kiingereza na Kijerumani ni picha ya mamlaka, kwa hiyo maana ya ‘mamlaka’ imeonekana kuwa jambo lisilohitaji kuthibitishwa katika historia ya ufafanuzi wa kifungu hiki.”²⁸

Kwa kuwa kifungu hiki kizima hakihusu kabisa swali la mamlaka na unyenyekevu, inabidi kubainisha maana ya picha ya neno “kichwa” ni ipi. Kuhusu jambo hili, kama ilivyotarajiwa, wanaotetea ngazi za mamlaka na wanaotetea usawa wameingia katika mabishano makali. **Hata hivyo, kifungu hiki kinaunga mkono maana ya “kichwa” kama chanzo na asili (mistari 8 na 12).**

“Westfall anaeleza kwamba madokezo ya Mwanzo 1–2 katika muktadha huu yanapunguza uwezekano wa wingi na upana wa maana za picha za ‘kichwa’ katika lugha ya Kigiriki, ili zirejeele chanzo cha uhai, kiasi kwamba kifungu kingeweza kuelezwa kwa maneno mengine hivi: **‘Lakini nataka mtambue kwamba uhai wa kila mwanamume unatoka kwa Kristo, uhai wa mwanamke unatoka kwa mwanamume, na uhai wa Kristo unatoka kwa Mungu.’**”²⁹ ... “Kwa kuwa mwanamume ni asili ya uhai wa mwanamke, yeye ni kichwa chake. Ikiwa mwanamume ni kichwa cha mwanamke na wao ni mwili mmoja, basi Paulo anahitimisha kwamba mwanamke ni mwili wake. Paulo anaweza kuitumia picha ya ‘kichwa’ anapoihusisha na ndoa, na mwanamume na mwanamke, na uhusiano kati ya Kristo na kanisa, na uhusiano kati ya Kristo na Mungu Baba; anatumia ‘kichwa’ ili mahusiano haya yafasiriane.”³⁰

“Upana wa maana ya κεφαλή (kichwa) unajumuisha kichwa cha mtu au cha mnyama, ambacho kilipanuliwa kuwa picha zinazojumuisha utambulisho, chanzo, uhai na riziki. Katika Kigiriki cha kawaida (matumizi ya lugha) halikumaanisha ‘mamlaka’, kama inavyoonekana katika maelezo yake katika Liddell and Scott’s Greek-English Lexicon.”³¹ ... “Hivyo ndivyo Paulo anavyotumia κεφαλή: **kurejeele asili au chanzo cha uhai na cha utambulisho katika muktadha wa mahusiano ya kifamilia** – mume na mke, kanisa kama familia, na Mungu Baba na Mwanawe, Yesu Kristo.”³²

“Uhusiano wa wanadamu na Adamu unaitwa na wanatheolojia **‘ukichwa’** (hali ya kuwa kichwa), ‘kichwa cha asili’ au ‘kichwa cha agano.’” ... “Adamu ni kichwa cha wanadamu kwa sababu yeye ni chanzo cha uhai wa kibaiolojia. Kwa hiyo Adamu hapewi ukuu, heshima, mamlaka wala kuabudiwa mbele ya wanadamu au juu yao; **badala yake ni uhusiano unaotokana na utambulisho unaotoka katika asili** na ambao Paulo anauona kwa namna hasi. Yesu anachukua nafasi ya Adamu kama kichwa, **kwa sababu Yesu ndiye chanzo cha kiroho kinachotoa uhai na kulijaza kanisa, na kanisa linaunda umoja ulio hai pamoja naye (Waefeso 1:22; 4:15-16; Wakolosai 1:18).**”³³

“Ikiwa ukichwa wa Kristo juu ya wanadamu unaeleweka kama chanzo cha uhai/kuwapo kwao, basi mfano kati ya jozi hizo tatu unalingana, na kuuchunguza kunachangia sana katika kuielewa theolojia ya Paulo.” ... “Vivyo hivyo, maelezo ya Paulo kuhusu uhusiano kati ya mwanamume na mwanamke, na kati ya mume na mke, yanaweza kufasiriwa kwa namna inayolingana na uelewa wa kihistoria wa ukichwa wa asili/kibaiolojia wa Adamu. **Ni uhusiano wa kifamilia.**”³⁴ ... **“Katika utamaduni wa Kigiriki, dhana ya ukichwa wa babu wa ukoo ilijumuisha uwakilishi na utambulisho wa familia.”**³⁵

“Mwisho, uhusiano wa mwisho kati ya mahusiano yale matatu ya ‘kichwa’ ni muhimu kwa matumizi yake kama neno lenye maana sawa. **Anthony Thiselton anaeleza kwamba kichwa cha mwili pia kiliuwakilisha mwili mzima. Mtu alipokiaibisha kichwa chake cha kimwili, mtu mzima alitiwa unajisi. Paulo aliona kwamba mwonekano wa mtu unawarudia wengine na kumrudia yeye mwenyewe.** Kwa hiyo kurudia neno ‘kichwa’ hakukukusudiwa kuonyesha nafasi za ngazi za mamlaka wala kuweka

tofauti kati ya jinsia. Badala yake ilikuwa mbinu ya kishairi iliyotumika kubadilisha matendo ya ibada ya Wakorintho, ili kuepuka kuhusishwa na dini ya kipagani iliyojijhusisha sana na matambiko ya ngono.”

Maana ya picha katika matumizi ya wakati ule ina upana fulani. “Kichwa” kinasimama kwa ajili ya umoja, utambulisho na asili, na pia kwa ajili ya heshima ya juu kabisa ya mtu. Kwa jumla kinaonyesha jinsi mwanamume na mwanamke walivyounganishwa na wanavyohusiana, na jinsi mtu anavyohusishwa na kichwa chake.

Katika usawa wao wa cheo kuna, kutegemea utamaduni wanaoishi ndani yake, tabia tofauti za nje. Si majukumu yanayotofautishwa; katika 1 Wakorintho 11 majukumu ni sawa kabisa, kwa sababu wote wawili wanaomba na kutabiri. Lakini ndani ya hayo kuna tofauti za mwonekano wa nje, na tofauti hizo zina msingi katika utamaduni wa wakati ule. Paulo anayapokea mazingira hayo ya kitamaduni na hata anaweza kuyahusisha na wazo la uumbaji.

4 Kila mwanamume anayeomba au kutabiri akiwa na kitu juu ya kichwa, anakiaibisha kichwa chake.

Kuomba na kutabiri, yaani kunena kwa unabii, ni sehemu ya kusanyiko la ibada. Uwepo wa Mungu katika kusanyiko unadhihirika katika kusema na Mungu, kwa maombi na kuabudu, na pia katika Mungu kusema na kanisa lililokusanyika. Viungo vyote vya mwili wa Kristo, wanaume kwa wanawake, wameitwa kufanya yote mawili.

Wanaume wasiwe na kitu juu ya kichwa wanapoomba na kutabiri. ***Hii ni kauli ya Paulo, maneno yasiyoweza kufafanuliwa bila kurejelea utamaduni (wa kidini) wa wakati ule. Kwa miaka mingi, kama wengine pia, nilitafuta sababu yake katika muktadha wa karibu, kisha katika waraka mzima, halafu katika Agano Jipya lote, na mwisho lakini si kwa umuhimu mdogo, katika Agano la Kale. Bila kupata jibu lenye maana na linaloaminika.***

Warumi walifunika kichwa katika matendo ya kidini, lakini Wagiriki kwa kawaida hawakufanya hivyo (Keener). Wanaume ambao sasa wanamkiri Yesu wanajitenga na mazoea na tabia zilizokuwapo katika ibada za sanamu huko Korintho na mahali pengine.

“(Mwanamume) anaenenda kwa aibu kwa sababu anapoomba anajali zaidi heshima yake binafsi kuliko utukufu wa Yesu Kristo. Kwa kuhusiana na Kristo, kauli hii inamaanisha kwamba wanaomkiri Yesu walio wa matabaka ya juu katika jamii, na wanaoonyesha kwa makusudi hadhi yao ya juu wanapoomba, wanamletea Kristo aibu, kwa sababu hawamtukuzi Kristo bali wanajitukuza wenyewe (linganisheni neno δόξα (heshima, utukufu), linalorudiwa mara tatu katika mistari 7–8).³⁶ ... Wanavuta macho ya watu kwao wenyewe, badala ya kuelekeza macho ya waliopo kwa Mungu, ambaye vyote vinatoka kwake (mstari 12) na ambaye tunamwita katika maombi (mstari 13). ***Katika jamii ya Kirumi, kufunua kichwa, ikiwa kwa bahati mtu alikuwa ameivuta toga juu ya kichwa chake, kulionyesha kwamba wapo watu wanaostahili heshima kubwa*** (Plutarch, Mor 266).³⁷

“Katika muktadha huu, mwanamume (bila kifuniko cha kichwa) anaonyesha moyo wake wa unyenyekevu kwa kuonekana mbele za Mungu kama mfano wa Mungu usiopambwa, na mwanamke anamheshimu Mungu, anajiheshimu yeye mwenyewe na kuiheshimu familia yake kwa kuuzuia utukufu/uzuri wake hadharani na katika ibada.”³⁸ Kwa maana wanawake wanafanya kinyume chake: Wanajifunika.

Mwanamume anakiaibisha kichwa gani? Kwanza ni kichwa chake mwenyewe. Anajiaibisha yeye mwenyewe kama mtu, ambaye kichwa chake kinamwakilisha. Na anamwaibisha Kristo, kichwa chake,

kwa sababu kwa kifuniko cha kichwa (kwa kujua au bila kujua) anajipa heshima isiyomstahili mbele za Mungu.

5 Lakini kila mwanamke anayeomba au kutabiri akiwa na kichwa kisichofunikwa, anakiaibisha kichwa chake;

kwa maana ni jambo moja na lile lile kana kwamba amenyolewa.

“Wanaume wanapoomba na kutabiri wanapaswa kuyaacha mapokeo ya Kirumi ya watu wa hadhi ya juu, ya kuivuta toga juu ya kichwa. Lakini wanawake wanapaswa kuomba na kutabiri sikuzote wakiwa na kifuniko cha kichwa tu. Maneno ‘akiwa na kichwa kisichofunikwa’ hayaelezi mtindo fulani wa nywele za wanawake, bali kifuniko cha kichwa cha kitambaa, yaani hasa stola (palla) iliyovutwa juu ya kichwa.”³⁹

“Hoja ya Paulo inaunga mkono uelewa huu, kwa kusema kwamba kichwa kisichofunikwa ni aibu kwa mwanamke, kama vile kunyolewa kichwa, jambo linaloharibu heshima yake na kwa hiyo kupunguza thamani yake (1 Wakorintho 11:5-6). Maana hii ya kichwa kisichofunikwa ilikubaliwa pia na sheria ya Kirumi, iliyosema kwamba ikiwa mwanamke hakuva kama matrona (pamoja na kuvaa utaji au kufunga nywele zake) na mwanamume akajaribu kumtongoza au kumsumbua, mwanamume huyo hangeweza kushtakiwa kwa kumdhuru mwili.”⁴⁰

“Paulo anawakosoa wanawake wa Korintho ambao, kwa kuonekana katika kusanyiko la kanisa bila stola iliyovutwa juu ya kichwa, kwa kujua au bila kujua walitoa ishara zisizo za maneno kwamba wao ‘wanapatikana’. Lakini makusanyiko ya ibada ya kanisa si mahali ambapo wanawake wanatoa ishara na kuwa ‘vitu vinavyokaguliwa’ na wanaume. Hoja kwamba hapa inahusu kuomba na kutabiri kwa mwanamke, na si kuonekana hadharani, inaweza kujibiwa kwa mtazamo wa Paulo hivi: Yeye anayaelewa makusanyiko ya kanisa kuwa mahali pa hadharani hasa, ambapo watu wa nje wanaalikwa na wanakuwapo.”⁴¹

Tofauti na Schnabel, Westfall – kama ilivyokwisha kutajwa – anawaona wanaume kuwa ndio waliotaka kuondoa vifuniko vya kichwa vya wanawake. Kwa nia yoyote ile: uhuru wa Injili, au, kwa upande mbaya, nia za ngono zilizojificha. ***Kwa hiyo Paulo anawaonyesha waziwazi kabisa wanaume waliowataka wanawake waache kuvaa kifuniko cha kichwa, kile ambacho dai lao lingemaanisha kwa mwanamke hatimaye.*** Mwanamke aliyenyolewa alijitwika aibu yote kama mzinzi au kama kahaba. “Paulo anafananisha kuonekana hadharani kwa wanawake katika ibada na unyanyapaa wa kijamii wa mzinzi aliyeaibishwa hadharani na kuadhibiwa, ambaye hadhi yake ilikuwa sawa na ‘heshima’ ya kahaba.”⁴²

6 Kwa maana mwanamke asipofunikwa, na akatwe nywele pia; lakini ikiwa ni aibu kwa mwanamke kukatwa nywele au kunyolewa, na ajifunike.

Kwa kuwa matokeo ya dai hili la kutojifunika lazima yafikiriwe hadi mwisho kwa ajili ya wanawake, Paulo anarudia matokeo mabaya kabisa kijamii kwa wanawake ambao wangepata wanaume na kutojifunika. “Paulo anaweza kudhani kwamba Wakorintho wataielewa amri hii ya kejeli kama hoja.”⁴³

“Kuonekana kwa mwanamke aliyekata nywele au aliyenyolewa kipara ni ‘aibu’, kwa sababu kuonekana huko kunakumbusha kushushwa hadhi kwa mwanamke aliyethibitishwa kuwa mzinzi. Ni aibu kuaibishwa hadharani kama mzinzi na kutambuliwa na wote hivyo kwa nywele zilizonyolewa. Kwa maoni ya Paulo, aibu hii hii ndiyo inayotokea wanawake wanapoonekana katika kanisa bila kifuniko cha kichwa. Ikiwa mwanamke anataka kuepuka kuaibishwa hadharani, ***na ajifunike.***”⁴⁴

Matokeo haya ya dai la kuacha kuvaa kifuniko cha kichwa yako wazi katika muktadha wa kitamaduni. Lakini ili kuunga mkono kufunika kichwa, kuanzia mstari unaofuata Paulo ataleta pia sababu za kitheolojia kutoka katika tukio la uumbaji. ***Ninaona ni muhimu sana kuonyesha hapa tayari: Sababu hizi hazidumu nyakati zote. Zinahusiana na jambo la kitamaduni, si kinyume chake. Kwa hiyo Paulo hajengi theolojia ya swali la jinsia ili kisha atoe ndani yake ulazima wa kufunika kichwa. Kama ingekuwa hivyo, kufunika kichwa kungekuwa hadi leo kanuni ambayo wanawake wangelazimika kuishika katika ibada.*** Lakini katika karne ya 21, katika ulimwengu wa Magharibi, kufunika kichwa si suala tena, si desturi ya kijamii. Ni aibu Wakristo wanapoifanya kuwa desturi ambayo ni sheria kwa ulimwengu wao mdogo uliojitenga.

7 Kwa maana mwanamume kwa kweli asifunike kichwa,
kwa kuwa yeye ni mfano na utukufu wa Mungu;
lakini mwanamke ni utukufu wa mwanamume.

Sasa Paulo analeta mambo aliyoyatambua na kuyatoa katika habari ya uumbaji, ***yanayotoa msingi wa tabia ya kitamaduni ya wanawake na wanaume ya wakati ule, si ya leo.*** Bado inahusu kusanyiko la ibada.

Ni muhimu kutambua kwamba Paulo hasemi kwamba mwanamke si mfano wa Mungu. Wala yeye si mfano wa mwanamume, bali ni utukufu wake (Medema). Hoja ya Paulo hapa ni ya pekee, kwa sababu inahusu desturi za kitamaduni, yaani zinazofungamana na wakati fulani. Kutokana na ulinganifu huo inaonekana: ***Wote wawili ni mfano wa Mungu, lakini mwanamke wakati huo huo ni utukufu wa mwanamume.***

“Ingawa mwanamke alichukua sura ya ‘mtu wa udongo’, kwa kweli aliumbwa kutoka katika mpangilio wa juu zaidi katika uumbaji, kwa kuwa Adamu alikuwa tayari ameumbwa na kupewa uhai kwa tendo la moja kwa moja la Mungu. Yeye aliumbwa kutoka kwake. ***Kwa hiyo mwanamke ni utukufu wa mwanamume, au utukufu wa utukufu.*** Lakini ‘zaidi’ huku hakuelezwi kuwa ngazi za mamlaka, wala katika maandiko ya Paulo wala katika habari ya uumbaji. Ngazi za mamlaka (utawala wa mwanadamu juu ya dunia na viumbe vyake vingine) zinazungumziwa katika Mwanzo 1:27-28, lakini Mwanzo 2 inazungumzia mada nyingine.”⁴⁵

“Tunawezaje kuelewa 1 Wakorintho 11:7, ambapo Paulo anasema kwamba mwanamume yuko katika mfano na utukufu wa Mungu, lakini mwanamke (kinyume chake) ni utukufu wa mwanamume? ***Jibu ni kwamba Hawa, kama kila mzao wa Adamu na Hawa, alikuwa na utambulisho wa pande kadhaa: Aliumbwa kwa mfano wa Mungu, na pia alikuwa utukufu wa Adamu, kwa sababu aliumbwa moja kwa moja kutoka kwake. Alikuwa wa pekee kwa kufanana na Adamu, na hata alikuwa sehemu yake, kiasi kwamba walikuwa mwili mmoja kwa namna isiyoweza kutenganishwa*** na iliyotofautiana na uhusiano wa watoto na wazazi wao (Mwanzo 2:23-24).”⁴⁶

“Kauli hii inaeleweka tukiona kwamba Paulo hazungumzii asili ya mwanadamu katika tofauti ya mwanamume na mwanamke, bali, katika muktadha wa swali la kufunika kichwa, anasisitiza kwamba mwanamke ni ‘mng’ao’ wa mwanamume. Kauli kwamba mwanamke ni δόξα (utukufu) wa mwanamume ***‘haimaanishi kupunguzwa kwa ubora wa kuwa kwake mfano wa Mungu, na hivyo kushushwa kwa heshima yake, kwa kuwa Paulo anatoa hoja kutoka Mwanzo 2, ambako mwanamke ni mfupa katika mifupa na nyama ya mwanamume, yaani, tofauti na viumbe hai wengine wote, yeye ni sawa naye’.***”⁴⁷

Kama ilivyotajwa hapo juu, mwanamke anachukua sura ya Adamu (1 Wakorintho 15:49), na katika Kristo anachukua pia mfano na utukufu wa Mungu, kama wanadamu wengine wote. Hata hivyo, Paulo anasema pia kwamba mwonekano wa mwanamume unaonyesha mfano na utukufu wa Mungu kwa namna inayotofautiana na mwonekano wa mwanamke, kwa sababu mwonekano au uzuri wa mwanamke ni utukufu wa mwanamume (1 Wakorintho 11:7). **Paulo anaonyesha kwamba “utukufu wa mwanamume” (yaani mke wake) unapaswa kufunikwa au kufichwa wakati wa kuabudu, ili kuabudu kusiwe kwa ajili ya kumheshimu au kumtukuza mwanamume wala mwanamke.**

“Lakini linapokuja suala la mwonekano wa nje, kuna tofauti kati ya utukufu wa wanaume na utukufu wa wanawake. Kwa kupatana na utamaduni, Paulo aliamini kwamba Mungu alimuumba mwanamke awe wa kuvutia zaidi au wa utukufu zaidi, kiasi kwamba yeye ni utukufu wa mwanamume.”⁴⁸

8 Kwa maana mwanamume hakutoka kwa mwanamke, bali mwanamke alitoka kwa mwanamume;

Mwanamke alikuwaje utukufu wa mwanamume? Mwanamume alikuwaje kichwa, yaani asili ya mwanamke? Mwanamke aliumbwa kutoka kwake, kutoka ubavuni mwake.

“Kwa hiyo, dhana yoyote kwamba nukuu kutoka habari ya uumbaji lazima ielekeze kwenye kanuni inayodumu nyakati zote ni dhana ya awali yenye matatizo. Yesu na Paulo wote wawili waliamini kwamba habari ya Biblia kuhusu kuumbwa kwa wanadamu, mwanamume na mwanamke, inatoa kanuni zinazodumu nyakati zote kuhusu jinsia, lakini **Paulo aliinukuu pia ili kuunga mkono hoja yake ya kuvaa utaji katika 1 Wakorintho 11:3-16, jambo ambalo kwa hiyo ni matumizi yanayofungamana na utamaduni. Ni kosa la mantiki kudai kwamba kanuni zinazodumu nyakati zote au kanuni za ulimwengu wote zinaweza kutumika tu kuunga mkono hitimisho zinazopaswa kufuatwa na wote au za ulimwengu wote.**”⁴⁹

Hapa haihusu asili au kazi ya mwanamume na mwanamke, bali jinsi wanavyohusiana katika muktadha wa jamii, kama mstari wa 9 unavyoonyesha.⁵⁰

9 kwa maana mwanamume pia hakuumbwa kwa ajili ya mwanamke, bali mwanamke kwa ajili ya mwanamume.

“Paulo anasisitiza kwamba tangu uumbaji mwanamke amehusishwa na mwanamume. Kwamba jambo hili halimaanishi kushushwa thamani na halikusudiwi kumdhuru, halitokani na maneno δία + accusative (yaani ‘kwa ajili ya’), bali linatokana na mwelekeo wa hoja katika muktadha, ambao hauhusu asili au ubora wa mwanamume na mwanamke, na pia linatokana na mistari 11–12. **Ukweli kwamba katika jamii ya Kirumi na Kiyunani mara nyingi wake walikuwa wadogo sana kwa umri kuliko waume zao, uliwasaidia wanawake wa Korintho kuielewa hoja ya kutangulia kwa wakati na ya mwanamume na mwanamke kuhusiana kwa kazi zao, hoja ambayo Paulo anaijenga kutoka katika habari ya uumbaji ya Biblia.**”⁵¹

Hata hivyo, mambo matatu yanasaidia kufikiri upya juu ya ufasiri wa maana ya “mwanamke aliumbwa kwa ajili ya mwanamume” (11:9): Kwanza, dai kwamba “mwanamke aliumbwa kwa ajili ya mwanamume” linathibitisha kauli “mwanamke ni utukufu wa mwanamume”; pili, dai hili linafasiriwa na habari ya uumbaji katika Mwanzo 2:4-25; tatu, linatoa sababu ya hitimisho “mwanamke anapaswa kuwa na mamlaka juu ya kichwa chake” (mstari 10).⁵²

Mstari wa 9 unatoa picha kwamba mwanamume ana kipaumbele na mwanamke ni nyongeza “tu”. Lakini, kama Westfall anavyosisitiza, kuumbwa kwa Hawa ni ishara kwamba Adamu alihitaji msaada.

Kwa hiyo yeye ana nafasi “yenye nguvu”, nafasi ya kubeba wajibu wake mwenyewe. Jambo hili linadhihirishwa sasa kama uthibitisho katika mstari wa 10!

10 Kwa hiyo mwanamke anapaswa kuwa na mamlaka kichwani kwa sababu ya malaika.

Tafsiri nyingi mno zimeongeza hapa maneno “ishara ya mamlaka” katika maandishi ya Kigiriki! Huko kuna neno moja tu: nguvu, uwezo au mamlaka. Nyongeza hii hainishangazi, kwa sababu, kama nilivyotaja mwanzoni, kifungu hiki cha Paulo kimeeleweka kuwa kinathibitisha ngazi za mamlaka za mwanamume juu ya mwanamke, na hilo limeathiri tafsiri. Kwa maneno mengine, nyongeza hii ni ufasiri. Mstari huu unaweza vilevile – au tuseme bora: lazima – utafsiriwe hivi:

Kwa hiyo mwanamke anapaswa kuwa na mamlaka juu ya kichwa chake kwa sababu ya malaika.

(hivyo ndivyo wanavyosema Schnabel, Westfall, Bushnell, Keener, Schirrmacher na wengine)

“Kama dhana ya kufikirika, kwa maana ya ‘nguvu (yaani udhibiti) juu ya kichwa chake’, yaani juu ya nafsi yake mwenyewe. Maana hii ya mwisho inalingana na a) matumizi ya kawaida ya neno ἐξουσία (mamlaka) kama dhana ya kufikirika kwa maana ya ‘nguvu’ (yaani nguvu ambayo mtu anayo, si nguvu ya wengine ambayo mtu anaipata bila kutenda), b) muundo wa kisarufi wa maneno haya, na c) mwelekeo wa hoja.⁵³

Paulo anaonyesha kwamba katika jumuiya ya Kikristo ni haki ya mwanamke kuvaa utaji, na hivyo anaigeza maana ya alama hiyo. Kwa hiyo kwa wazi kabisa si ishara ya kutiishwa wala ya unyenyekevu katika ngazi za mamlaka. Hili linaweza kumaanisha kwamba mwanamke anapaswa kuweza kutumia uamuzi wake mwenyewe katika mambo ya mavazi ya wanawake, kwa sababu ameteuliwa kuuhukumu ulimwengu na malaika, kama Paulo alivyokwisha kusema katika 1 Wakorintho 6:2-3. **“Kwa kuvaa kifuniko cha kichwa cha kimapokeo, mke anaonyesha udhibiti wake juu ya kichwa chake, kwa kukubali uaminifu wake kwa mumewe pamoja na hadhi yake binafsi katika jamii. Ishara za kimapenzi ambazo wanawake wanazitoa kwa kufunua vichwa hadharani katika kusanyiko la kanisa zinaepukwa, uhusiano kati ya mwanamume na mwanamke unadumishwa, na mwanamke anapoitamka hali halisi ya Mungu katika maombi na katika kunena kwa unabii, hilo linabaki la kweli.”**⁵⁴

“Kwa hiyo, katika theolojia ya Paulo kuhusu asili, mwanamume na mwanamke kwa wazi wanategemeana. Katika muktadha wa 1 Wakorintho 11:3-16, Paulo kwa busara ya kidiplomasia anapunguza uhuru wowote usiofaa wa wanawake ambao ungeweza kutokana na yeye kuunga mkono nia yao ya kuvaa utaji.”⁵⁵

Kuhusu swali la malaika wanaozungumziwa ni akina nani, Schnabel anafupisha hivi: “Kuhusu malaika, njia zifuatazo za ufasiri zinapendekezwa. 1. Viongozi wa kanisa kama katika Ufunuo 2:1. 2. Wajumbe kutoka makanisa mengine wanaokwazwa na tabia ya wanawake katika kanisa la Korintho. 3. Wajumbe wa raia wasioamini wanaopendezwa na kanisa la Kikristo, na wanaotuma mtegemezi wao (au mtumwa) katika kusanyiko la kanisa ili wapate taarifa kuhusu shughuli za wanaomkiri Yesu. 4. Malaika waliowatangazia wanawake asubuhi ya Pasaka habari ya kufufuliwa kwa Yesu. 5. Malaika ambao, kwa mujibu wa Isaya 6:2, mbele ya kiti cha enzi cha Mungu wanafunika nyuso zao na miguu yao kwa mabawa yao. 6. Malaika walioanguka wa Mwanzo 6:1-4, ambao wanawake wanaoomba wakiwa na kichwa kisichofunika wanakuwa wahanga wao. 7. Malaika ambao waaminio watawahukumu

(linganisheni 6:3). 8. Malaika wema walio katika ibada, wanaomwakilisha Mungu na kuwasilisha maombi na unabii. Njia ya tatu na zile mbili za mwisho ndizo zinazoaminika zaidi.”⁵⁶

Kama Westfall, ninakubaliana na hoja ya 7, kwa sababu hukumu juu ya malaika inaashiria hadhi ya juu mno ya waaminio, wakiwemo wanawake, ambayo lazima iambatane na ukomavu, uwezo wa kupambanua kiroho na hekima.

11 Hata hivyo, mwanamke si pasipo mwanamume,
wala mwanamume si pasipo mwanamke,
katika Bwana.

Licha ya uhuru wote na wajibu wao wenyewe katika swali la kufunika kichwa, wanawake wanabaki wameunganishwa na wanaume, katika ndoa na katika kanisa, walioolewa na wasioolewa pia. Paulo anasisitiza kutegemeana kwa namna isiyoweza kuelezwa kwa usahihi zaidi. Na kwa namna inayolingana na tukio la uumbaji. Yeyote atakayehitimisha kutoka mistari 8 na 9 kwamba mwanamke ni kama mtumwa, ni duni, ni wa kutawaliwa au wa kuongozwa – iwe katika ndoa, katika familia au katika kanisa – amekosea. Paulo anazuia jambo hilo mapema, na anasisitiza bila maafikiano yoyote usawa wa mwanamume na mwanamke. **“Katika Bwana” kunaeleza maisha ya uumbaji mpya, unaojitenga na utamaduni wa wakati wake, ambamo heshima sawa na usawa huu havikuwapo!**

“Mwanamke si duni, bali ‘katika Bwana’ mwanamume na mwanamke wanategemeana wakiwa na haki sawa. Hata hivyo, Πλήν haina maana ya kupinga kila mara; kwa Paulo ina maana ya ‘tu, hata hivyo’, ‘inayohitimisha mjadala na kuliinua jambo la msingi’. Paulo anaandika: **Hata hivyo katika Bwana mwanamke si (kitu) pasipo mwanamume, wala mwanamume pasipo mwanamke.** Maneno ‘katika Bwana’, yaliyowekwa mwanzoni katika tafsiri, yako mwishoni mwa sentensi katika maandishi ya Kigiriki, yaani mahali pa msisitizo. Paulo anasisitiza kwamba mwanamume na mwanamke wanahusiana. **Sentensi ‘mwanamke si kitu pasipo mwanamume’ haikushangaza katika jamii ya Kiyunani na Kirumi, labda isipokuwa kwa mtazamo wa ‘mwanamke mpya’ (taz. maelezo ya mstari 5). Kinachoshangaza ni sentensi ‘mwanamume si kitu pasipo mwanamke’. Sentensi hii iliyoundwa kwa kulingana na ile ya kwanza inasisitiza usawa wa cheo wa mwanamume na mwanamke kama matokeo ya tendo la wokovu la Mungu katika Yesu Kristo.**”⁵⁷

12 Kwa maana kama vile mwanamke alitoka kwa mwanamume,
vivyo hivyo mwanamume huja kwa njia ya mwanamke;
lakini vyote vyatoka kwa Mungu.

Paulo anaiongezea kina hoja yake ya mstari wa 11, na anafikiri kwa njia ile ile kama katika mstari wa 8. Mwanamke, Hawa, aliumbwa kutoka kwa Adamu. Bila Adamu kusingekuwa na Hawa. Tukio la mara moja tu, mwanzo wa kweli kabisa. Tangu hapo kila mwanamume anazaliwa tena na tena na mwanamke.

Kutokana na hili hakuna mtu anayeweza kujidai ubora au ukuu; kila mmoja ana thamani yake aliyopewa na Mungu. Kwa maana vyote vinatoka kwa Mungu, Muumba, aliye Kichwa.

13 Hukumuni ninyi wenyewe: Je, inafaa mwanamke kumwomba Mungu bila kufunika kichwa?

Paulo anaupa changamoto uwezo wa kupambanua kiroho. Anawaambia wanaume wa Korintho na kuwauliza kwa msisitizo. Ikiwa wanawataka wanawake, au baadhi ya wanawake, wasijifunike, basi wanasahau mambo ya msingi yaliyohusiana na kufunika kichwa.

“Anatoa hoja kwamba anataka wanawake wote wafunike nywele zao wanapoomba na kutabiri, hata wale ambao katika utamaduni hawaruhusiwi kuvaa utaji, kwa mfano watumwa wanawake.”⁵⁸

“Katika mstari wa 13 Paulo anatoa hoja kwa msingi wa kinachofaa, hoja ambayo ingepaswa kuwasadikisha Wakristo wa Korintho: **Je, inafaa mwanamke kumwomba Mungu bila kufunikwa?** Ikiwa neno τὸ πρέπον katika ulimwengu wa Kiyunani lina maana ambayo, kama τὸ δίκαιον, τὸ καλόν na τὸ ἀγαθόν, ‘inayakumbatia maisha yote, kwa sababu maisha ya kijamii yanadai wingi wa fadhila’, basi linajumuisha pia maswali ya kanuni za mavazi.”⁵⁹

“Maneno πρέπον ἐστίν (je, inafaa, je, ni adabu) katika maandiko ya wakati huo yanaelekeza kwenye matarajio kwamba mtu aenende kwa kupatana na kanuni zilizopo – jambo la msingi kabisa katika utamaduni wa Kirumi, hasa kwa sababu ya sheria za ndoa za Augusto, ambamo tabia ilidhibitiwa hadi kanuni za mavazi. Kwa kuwa Wakorintho walizijua kanuni na matarajio ya jamii, Paulo anatarajia kwamba watalijibu swali aliloliuliza kwa ‘Ndiyo’.”⁶⁰ “Hapa haihusu desturi inayodhibiti namna sahihi ya kuomba, bali kanuni za adabu zinazotumika katika jamii, ambazo Wakorintho wanazijua na ambazo hazikufutwa na maisha mapya ‘katika Bwana’.”⁶¹

“Agizo la kuvaa utaji halipaswi kueleweka kama shambulio dhidi ya wanawake, wala kama unyenyekevu wa mwanamke kwa mwanamume, kwa sababu utaji ulikuwa ulinzi wake na ishara ya hadhi na heshima ambayo mwanamke angeweza kuwa nayo katika utamaduni wa Kigiriki na Kirumi.”⁶²

Ninarudia kauli kwamba jibu ambalo Paulo analitarajia halina msingi wa kitheolojia, bali wa kijamii na kitamaduni: Mtu anajipatanisha na wengine ili asiwe kikwazo.

14 *Je, maumbile yenyewe hayawafundishi ninyi kwamba mwanamume akiwa na nywele ndefu, ni upungufu wa heshima (aibu) kwake,*

“Kwanza Paulo anamzungumzia tena mwanamume: **Je, maumbile yenyewe hayawafundishi ninyi kwamba ni aibu kwa mwanamume akiwa na nywele ndefu?** Paulo anatarajia tena kwamba swali hili litajibiwa kwa ‘Ndiyo’ kama jambo lisilo na shaka. Neno ‘maumbile’ (φύσις) linahusu mpangilio unaokubalika wa maumbile, ambao unajumuisha hali ya wanaume na wanawake na mwonekano wa wanaume na wanawake. Bila shaka Paulo hataki kusema kwamba ‘maumbile’ yanazifanya nywele za wanaume zote fupi. Kutaja ‘aibu’ (αἰμία), kama πρέπον katika mstari wa 13, kunataja desturi inayokubalika kama kanuni katika mpangilio wa asili wa mambo. Mtu alipotegemea maumbile, alitarajia kukubaliwa na wote. Hata viongozi wa juu kabisa wa serikali na utawala wake walitoa hoja kwa msingi wa asili ya jambo, ‘jambo linalozipa hoja za namna hiyo mamlaka ya juu kabisa’.”⁶³

“Wanaume wazima walioishi Korintho hawakuwa na nywele ndefu, bali fupi. Nywele ndefu zilionyesha kukana uanaume, na mara nyingi zilizusha shaka ya mielekeo ya ushoga wa upande wa kutendwa, ambayo katika jamii ya Kirumi ilinyanyapaliwa. Paulo anawakumbusha Wakristo wa Korintho kwamba washiriki wanaume wa kanisa wanapaswa kuwa na nywele fupi kama kawaida.”⁶⁴

Maumbile yanafundisha? Je, maumbile ni mwalimu wa mwanafunzi wa Yesu? Hakika sivyo, kwa sababu mwalimu huyo ni Roho Mtakatifu, si maumbile yaliyoguswa na kuharibiwa na dhambi. Hapana, kama Schnabel anavyoandika, inahusu mpangilio imara wa jamii, yaani yale ambayo watu wamefanya kwa muda mrefu na ambayo kwa hiyo yamekuwa utamaduni. Ni vigumu kupata mfano unaofaa wa wakati wetu. Kwa maana leo kila kitu kinawezekana katika mitindo ya nywele na mavazi. Wakati wetu wa baada ya usasa, ambao haukubali ukweli wowote kamili, umejaa ubinafsi kamili.

Katika hoja hii, maumbile ni mpangilio wa kimtazamo kama ulivyokubaliwa na kutekelezwa na watu, kwa kiasi kikubwa au kidogo, katika kipindi cha zama za kale. Upungufu wa heshima – au kwa tafsiri kali zaidi: aibu – si mbele za Mungu, bali mbele ya watu na kwa watu wa Korintho. Nywele ndefu za Mnadhiri, au za Absalomu au Samsoni, za Paulo, na labda za Yesu, si aibu mbele za Mungu. Aibu inalingana na kikwazo, ambacho Wakristo walipaswa kukiepuka kwa ajili ya Injili, kwa kadiri ilivyowezezekana kwao kama wafuasi wa Yesu.

Ninataja kwa ufupi tu uelewa wa kifiziolojia uliokuwa umeundwa na kuimarika karne nyingi kabla. Kwa mujibu wa uelewa huu, mbegu ya uzazi ya mwanamume iliundwa kichwani na ilitoka huko. Nywele ndefu zingezuia au kupunguza mtiririko wa mbegu na kudhuru uzazi.

15 lakini mwanamke akiwa na nywele ndefu, ni heshima kwake, kwa sababu amepewa nywele badala ya utaji?

Sasa “maumbile” yanafundisha nini kuhusu wanawake na mitindo ya nywele zao au hali yao?

“Kwa wanawake desturi ni tofauti. **Je, maumbile hayawafundishi ninyi kwamba kwa mwanamke (ni) heshima akiwa na nywele ndefu?** Wanawake walikuwa na nywele ndefu. Sanamu za kuchongwa zinawaonyesha wanawake sikuzote wakiwa na nywele ndefu. Hasa kwa wanawake wenye hali nzuri, nywele ndefu zilisukwa kwa ustadi mkubwa.”⁶⁵

Katika zama za kale, nywele za mwanamke kwa kawaida zilihesabiwa kuwa kitu cha kutamaniwa (Keener). Yule asiyezifunika – ndivyo ilivyofasiriwa – alitaka kuamsha tamaa. Wanawake wa tabaka la juu wakati mwingine walilipuuza jambo hilo ili kuonyesha nywele zao zilizosukwa kwa gharama kubwa na mapambo waliyoyavaa ndani yake. Katika kanisa la Korintho, kama vile mahali pengine, tamaduni mbalimbali zilikutana.

“Inaonekana kwamba, kutokana na jinsi Paulo anavyotumia neno utukufu kwa wanawake na nywele zao, anaamini **kwamba kwa macho wanawake ni utukufu wa utukufu – yaani wanawake wana utukufu mkubwa zaidi. Ukweli kwamba mwanamke aliumbwa kwa ajili ya mwanamume (1 Wakorintho 11:9) unaonyesha kusudi la uzuri wake mkubwa zaidi na la mvuto wake kwa wanaume. Unaonyesha pia kwamba Adamu ndiye aliyemhitaji Hawa kama mwenzi, mshirika; yeye ndiye aliyefaidika kwa kuumbwa kwake, si kinyume chake.**”⁶⁶

“Badala yake, hoja ya Paulo ni kwamba ‘kichwa’ cha mwanamke lazima kifunikwe katika kuabudu, ili heshima ielekezwe kwa Mungu. Picha ya ‘kichwa’ ni ya msingi kwa hoja hii. Mwanamume ni kichwa cha mwanamke (neno kwa neno), kichwa cha mwanamke juu ya yote ni utukufu wa mume wake, na nywele zilizo juu ya kichwa chake ni utukufu wake, na pia ni utukufu wa mume wake.”⁶⁷

“Uzuri wa mwanamke unaamsha wivu na wakati huo huo unaonyesha hadhi ya mume wake, jambo ambalo lingeshindana moja kwa moja na heshima ya Mungu katika kuabudu. **Inahusu heshima na utukufu wa Mungu, si heshima na utukufu wa wanaume katika kanisa la nyumbani, wala utukufu na uzuri wa wanawake wanaoomba na kutabiri.**”⁶⁸

“Ingawa huu ndio mwanzo wa hoja ya Paulo, na inaonekana anathibitisha maadili ya kitamaduni kuhusu uhusiano wa mwanamke na *paterfamilias*, kwa kweli maendeleo ya hoja yake yameusawazisha uhusiano kati ya wanaume na wanawake, yameweka thamani ya kila mmoja wao, na yameonyesha kwamba asili yao ni ya kutegemeana: Ingawa mwanamke alitoka kwa mwanamume, mwanamume naye alitoka kwa mwanamke. **Mkazo wake na lengo lake si kuthibitisha au kuimarisha mamlaka au udhibiti wa waume juu ya wake zao, bali kuhakikisha kwamba Mungu anatukuzwa.**”⁶⁹

“Mwanamke ni utukufu wa mwanamume, na nywele zake ni utukufu wake; kwa hiyo anapaswa kuzifunika wakati wa kuabudu. Paulo anasema kwamba nywele ni utukufu wa mwanamke kwa sababu ni vazi lake/kifuniko chake (1 Wakorintho 11:15). **Maana yake ni kwamba nywele za mwanamke zinafanya kazi kama pambo la uzuri (kama shali/utaji) linaloinua mwonekano wake.** Tamaduni zinazovaa utaji zinaamini kwamba nywele za mwanamke mwenye heshima zinapaswa kuwekwa kwa ajili ya mume wake, ili azitazame na kuzifurahia, na kwa hiyo hazipaswi kuonekana hadharani.”

16 Lakini mtu akiona ni vema kuwa mbishi, sisi hatuna desturi kama hiyo, wala makanisa ya Mungu.

Huko Korintho kulikuwa na mabishano ya kutosha kuhusu mambo mengi. Hapakupaswa kuzuka mabishano mengine pia kuhusu kufunika kichwa. Desturi ya wanaume waliojifunika au wanawake wasiojifunika wanaposhiriki katika ibada haikupaswa kuwapo, na inaonekana pia haikujulikana wala haikuwa kawaida mahali pengine popote. Hii ni hoja ya mwisho dhidi ya wenye shaka huko Korintho, wanaohoji kila kitu: Wakristo wote na makanisa yote (katika Dola la Kirumi) wanafanya kama Paulo alivyoeleza. Wanaume wanaomba bila kifuniko cha kichwa, na wanawake wanaomba katika kusanyiko wakiwa na kifuniko cha kichwa.

“Katika mstari wa 16b (*‘sisi hatuna desturi kama hiyo, wala makanisa ya Mungu’*) Paulo anahitimisha kwa kuonyesha kwamba hakuna mapokeo ya kitume yanayoweza kuhalalisha desturi kama hiyo. Na anaonyesha kwamba katika kanisa lolote la Mungu (αἱ ἐκκλησίαι τοῦ θεοῦ) hakuna mfano wa tabia hii. Chr. Wolff anaeleza: ‘Wakorintho wangejitenga na ushirika wa makanisa mengine ya wokovu yaliyo chini ya mamlaka ya Mungu, kama wangeshikilia jambo lao jipya.’”⁷⁰

Umuhimu Wake kwa Leo

Neno la Mungu halina mwisho wa wakati. Hakuna neno litakalopita. Lakini kuna mambo yanayohusu kipindi fulani na yanayoelekezwa kwa kipindi hicho.

Kwa kujifunika, wanawake walipaswa kuepuka kuvuta macho ya watu kwao wenyewe, kuonyesha utukufu wa nywele zao na kuwavuruga wanaume (na labda pia baadhi ya wanawake). Utukufu wa Mungu ulipaswa kuinuliwa, kusifiwa na kuhimidiwa. Utukufu wa Mungu, uwepo wake, ndio uliokuwa kiini cha kukusanyika pamoja. Hata leo hakuna kitu katika ibada kinachopaswa kumwinua mwanadamu; hakuna mtu anayepaswa kuvuta macho ya watu wala heshima kwake mwenyewe.

Wanawake hawapaswi, kwa mwonekano wao, kwa uzuri wao wa asili au wa kujipamba, kupunguza chochote katika utukufu wa Mungu. **Hii ndiyo kanuni ya kimaadili ya kifungu hiki, inayofaa hadi leo. Hakuna msemaji, mhubiri, hakuna anayetoa ushuhuda wa maisha au taarifa ya misheni, hakuna mwimbaji, hakuna mpiga ala, hakuna mtu yeyote anayepaswa – leo sawasawa na wakati ule – kuvuta macho ya watu kwake mwenyewe kwa mavazi yake.**

“Kuhusu desturi ya kufunika kichwa, katika jamii za Magharibi kwa muda mrefu sasa si kawaida tena kwa wanawake kuonyesha hadhi yao kama wake waaminifu kwa kufunika kichwa [Katika nchi za Kiislamu, na hivyo katika makanisa yaliyo katika maeneo ya Kiislamu, jambo hili ni tofauti! – HJR]. Ikiwa wake Wakristo katika hali kama hiyo wanashiriki katika kanisa bila kufunika kichwa, ni kwa sababu hasa wanatembea bila kufunika kichwa hata hadharani katika mji wanamoishi. **Kutokufunika kichwa hakutoi ishara yoyote. Ikiwa baadhi ya Wakristo wanadai kwamba hata leo wake wanapaswa kufunika vichwa vyao kwa ‘utii kwa Maandiko’, basi maagizo ya mtume Paulo hayaeleweki wala**

kutekelezwa ‘kwa utii’ hata kidogo: Kwa Paulo jambo kuu si kifuniko cha kichwa, bali ni kudharau na kudhihaki kwa makusudi desturi za kimapokeo zilizo muhimu na za msingi kwa jamii nzima.

Wanawake wanapofunika vichwa katika makanisa ya Ulaya Magharibi, hiyo si ile hali ya kufuata desturi aliyoidai Paulo, desturi inayoashiria usafi wa kimwili na uaminifu wa mke, bali ni tabia ambayo hasa haifuati desturi – kwa maana katika nchi za Magharibi uaminifu wa ndoa na adabu karibu haviashiriwi tena kwa namna fulani ya mavazi. Jambo hilo linafanyika zaidi kwa maneno, yaani kwa kauli wazi kuhusu thamani ya ndoa na ya mwenzi wa ndoa.”⁷¹ Na bila shaka kwa pete ya ndoa, inayoonyesha waziwazi kwamba anayeivaa yuko katika uhusiano imara (wa ndoa), na kwamba hayuko huru kwa uhusiano mpya wala hatafuti mambo ya ngono. Pete ya ndoa inalinda dhidi ya hayo kwa kiasi fulani tu; jambo kuu ni ishara.

Yeyote ambaye hata hivyo leo anawaamuru wanawake kufunika vichwa – au, akiwa mwanamke, anajiamuru mwenyewe – bado hajaelewa uhuru wa Injili tulioitiwa.

Sasa inafuata ***tafsiri huru inayoeleza (maelezo kwa maneno mengine)*** ya 1 Wakorintho 11:3-16 – jinsi ambavyo ningeeleza sehemu hii kwa ufupi.

Ni muhimu kwangu kwamba ninyi Wakorintho mtambue kwamba asili, yaani kichwa cha kila mwanamume, ni Kristo, Masihi. Kupitia yeye mwanamume aliumbwa. Na kama wanaume mmehusishwa naye, na jambo hilo linaonekana katika kusanyiko.

Kichwa cha mwanamke ni mwanamume. Mwanamke aliumbwa kutoka ubavuni mwake, ili awe mmoja naye. Yeye ni kichwa, mwanamke ni mwili. Mwanamume ni asili ya mwanamke, na mwanamke naye amehusishwa naye, jambo linaloonekana katika kusanyiko.

Uhusiano huu tunauona pia kwa Kristo. Kichwa chake ni Mungu. Yeye alimzaa, Mwanawe, aliye sawa naye.

Ikiwa mwanamume huko Korintho anaomba kwa sauti kwa Kristo au kwa Mungu katika kusanyiko, au ananena kwa unabii, huku amefunika kichwa chake, hiyo ni aibu. Anajipa heshima yeye mwenyewe, si Kristo. Kwa maana waabudu sanamu hufunika vichwa vyao wanapotoa dhabihu kwa sanamu. Akiwa hajafunika kichwa, mwanamume anaonyesha moyo wa unyenyekevu na anampa heshima Aliye Juu, Kristo asiyeonekana.

Kwa wanawake ni kinyume kabisa. Wanawake wanaoomba na kunena kwa unabii katika kusanyiko bila kujifunika wanaletea aibu kichwa chao. Wanajiaibisha

wenyewe na kuwaaibisha waume zao, yaani kichwa chao. Kwa maana wanavuta macho ya watu kwao wenyewe.

Ikiwa mtu yeyote anadai kwamba wanawake, kama wanaume, hawahitaji kujifunika, hafikiri jambo hilo hadi mwisho wake. Kwa maana mnajua kwamba huko Korintho mwanamke asiyejifunika anahesabiwa kama aliyenyolewa, na anafanana na mwanamke anayejiuza au anayetafuta mahusiano ya ngono. Ikiwa hajifuniki wala kuvaa utaji, basi kwa mantiki angepaswa pia kukata nywele zake au kunyolewa kabisa.

Ninajua kwamba hilo si lengo lenu! Lakini katika jamii mnamoishi, hayo ndiyo yangukuwa matokeo! Kwa hiyo msihatarishe kuwa kikwazo kwa watu wanaokuja kwenu na kuona jinsi desturi ya kawaida ya wanawake kujifunika hadharani inavyokataliwa.

Wanaume wasijifunike katika kusanyiko, mbele za uwepo wa Mungu. Kwa maana mwanamume ni mfano wa Mungu na mng'ao wa utukufu wake.

Mwanamke naye pia ni mfano wa Mungu, lakini zaidi ya hayo yeye ni pia mng'ao wa utukufu wa mwanamume. Uzuri wake ni uzuri wa mume wake, ambaye yeye ni mmoja naye.

Mwanamke angewezaje kuwa utukufu wa mwanamume? Hakika si kwa sababu mwanamume aliumbwa kutoka kwake, bali kwa sababu yeye aliumbwa kutoka kwa mwanamume, kutoka ubavuni mwake.

Na yeye si utukufu wa mwanamume kwa sababu mwanamume aliumbwa kwa ajili yake, bali kinyume chake. Mwanamke aliumbwa kwa ajili ya mwanamume, kwa sababu mwanamume alikuwa peke yake na alihitaji msaada. Na kama mwanamke, alikuwa mzuri wa kutamanika kwake.

Kwa sababu mwanamke ana thamani kubwa hivyo na ni wa faida kubwa hivyo kwa mwanamume, kwa hiyo yeye mwenyewe aamue kuhusu kichwa chake: kama atakifunika au la. Hakuna mtu anayeruhusiwa kumwamuru jambo hilo. Wala

mume wake wala viongozi wa kanisa hawaruhusiwi kumwamuru asivae kifuniko cha kichwa.

Lakini mwanamke, katika uhuru wake na uhuru wake wa kuamua, azingatie kwamba hajatengwa na mwanamume wala hajitegemei bila yeye. Katika kanisa yeye hayupo pasipo mwanamume, wala mwanamume hayupo pasipo mwanamke. Wazo la Mungu sikuzote lilikuwa mwanamume na mwanamke kuwa pamoja na kushirikiana. Katika umoja wa kichwa na mwili wanatenda pamoja, kwa kukubaliana, kwa kushauriana, kwa amani, wakinyenyekeana, wakikamilishana.

Ina maana gani kwamba mmoja hayupo pasipo mwingine? Kumbukeni tena kuumbwa kwa jozi ya kwanza ya wanadamu. Mwanzoni mwanamke alitoka kwa mwanamume. Kutoka ubavuni mwake. Akihusishwa naye, ili tena awe mwili mmoja naye. Lakini fikirini zaidi: Tangu hapo kila mwanamume anatoka kwa mwanamke. Bila mwanamume kusingekuwa na mwanamke, na bila mwanamke kusingekuwa na mwanamume. Wote wawili wana heshima sawa, thamani sawa na nafasi sawa, wakikamilishana kikamilifu katika tofauti zao. Yote hayo yalikuwa wazo la Mungu. Yeye ndiye Kichwa ambacho vyote hivyo vimetoka kwake.

Kwa kuzingatia hayo, ninawauliza: Je, inafaa mwanamke kumwomba Mungu hadharani, lakini bila utaji na bila kufunikwa? Hapana, mtakubali, haifai kwa kuzingatia desturi za Korintho na za Dola la Kirumi.

Kuna desturi na mila ambazo kwa watu ni kama sheria za maumbile. Mwanamume akiwa na nywele ndefu kinyume na desturi na mila, hilo linahesabiwa kuwa aibu. Hapa pia, kwa wanawake ni kinyume kabisa. Nywele ndefu za wanawake ni utukufu wao, pambo lao la asili, ambalo pia linaonekana kuwa hivyo. Nywele ndefu amepewa kama utaji au shali ya kupamba, ili awe utukufu wa mwanamume.

Pambo hili, linaloonekana kuwa la kutamanika sana kwa wanaume, analifunike katika kusanyiko. Hapa si mahali pa kuonekana na utukufu huu, kama vile mwanamume anavyopaswa kuonyesha moyo wake wa unyenyekevu kwa kichwa

kisichofunikwa. Kwa maana inahusu heshima na utukufu wa Mungu na wa Kristo. Yeye ndiye anayetualika tuonane na Mfalme wa wafalme wote.

Ikiwa mtu yeyote huko Korintho anataka kujadili jambo hili na kuihoji desturi hii ya kufunika kichwa, basi ajitambue mwenyewe kwamba jambo hili halipo mahali popote: yaani wanawake kuomba bila kujifunika, kama mnavyotaka kuwaamuru wanawake na kama mnavyofanya ninyi wenyewe. Hakuna kanisa linalofanya hivyo; kwa hiyo shikeni yale yanayotumika kwa kawaida kuhusu kufunika kichwa, yaliyo ya heshima na yasiyomkwaza mtu yeyote.

Hitimisho na Muhtasari

“Lugha ya sehemu hii na hitimisho la Paulo vinaashiria kwamba mtu fulani alitaka kupunguza au kukataza kuvaa utaji katika makanisa ya nyumbani ya Korintho, lakini wanawake wote, baadhi ya wanawake au mwanamke mmoja walitaka kuvaa utaji. Kwanza Paulo anafupisha habari ya uumbaji, na anaeleza kwamba kuumbwa kwa mwanamke kutoka kwa mwanamume na kwa ajili ya mwanamume ndiyo sababu mwanamke ni utukufu wa mwanamume. Mwanamume ni kichwa chake kwa sababu aliumbwa kutoka kwake, na kwa hiyo kichwa chake kinaakisi utukufu wake au kuuonyesha kwa namna fulani. Katika habari ya kitabu cha Mwanzo, mwanamke alikuwa pia utukufu wake kwa sababu aliumbwa hasa ili amvutie, tofauti na wanyama wote (Mwanzo 2:18-23).”⁷²

“Maandiko ya Paulo yana theolojia ya jinsia (gender), *inayodhihirika katika jinsi Paulo anavyoeleza habari ya uumbaji kwa maneno na alama za utamaduni wa Kigiriki na Kirumi, na kwa nahau za lugha ya Kigiriki*. Kwa kutumia picha ya ‘kichwa’ kwa Adamu, Paulo anaonyesha kwamba Hawa ana utambulisho wa pande kadhaa, kama wanadamu wengine wote baada ya Adamu. Wanawake ni mfano wa Mungu, sura ya Adamu, na pia ‘utukufu wa mwanamume’. *Maelezo ya Paulo kuhusu mwanamke kama ‘utukufu wa mwanamume’ hayaashirii unyenyekevu wala utukufu mdogo zaidi, bali yanaelekeza kwenye utukufu wa ziada: nguvu ya uzuri wake juu ya wanaume*. Vivyo hivyo, hatuwezi kuingiza ukuu wa mwanamume katika maelezo mafupi ya Paulo katika 1 Timotheo 2:13-14, yanayosema kwamba Adamu aliumbwa kwanza (mstari 13). Badala yake Paulo anafundisha kutegemeana kutoka katika habari ya uumbaji, kwa sababu Paulo anamwonyesha mwanamume kama mpokeaji wa faida, anayehitaji msaada wa mwanamke. Analieleza hilo kwa maneno ambayo utamaduni ungeyaelewa. *Mwanamke aliumbwa kutoka kwa mwanamume, kiasi kwamba katika habari ya uumbaji mwanamume anafanya kazi kama kichwa cha mwanamke (asili ya uhai wake) kwa matumizi ya lugha ya Kigiriki*; lakini baadaye kila mwanamume anatoka kwa mwanamke, kiasi kwamba mwanamke naye ni asili ya uhai, ambayo ndiyo maana ya jina ‘Hawa’ katika Mwanzo 3:20.

“Kwa hiyo, kwa mpango wa Mungu, mwanamke na mwanamume hawajitegemei mmoja bila mwingine. Hakuna sababu ya lazima ya kumfasiri Paulo kana kwamba anapinga mamlaka ya mwanamke katika habari ya uumbaji katika Mwanzo 1:27-28, au katika matumizi yake ya nahau ya Kigiriki ‘kichwa’, au anaifasiri upya au kuipunguza. Mwanamume na mwanamke wote wawili waliumbwa kwa mfano wa Mungu, na wote wawili waliumbwa kutawala, utawala ambao kwa mujibu wa Paulo unatekelezwa kwa ushirikiano na kutegemeana ndani ya mipaka ya kitamaduni inayofaa.”⁷³

Ni jambo la ajabu jinsi Injili inavyoweza kutekelezwa katika kila utamaduni kwa utukufu wa Mungu na bila kikwazo. Mungu, mmisionari mkuu kuliko wote, ni mwingi wa utajiri kwa wote: Injili ni kwa ajili ya mataifa yote.

Kiambatisho

Mipangilio miwili ifuatayo ya kifungu hiki inahusiana na kiasmo (*chiasmus*: mpangilio wa maneno au mawazo kwa namna ya msalaba, kwa mshazari). Mpangilio wa kwanza ni wa Schnabel. Unaonyesha: Kifungu hiki kinazungumza na wanaume kwa kiasi sawa na wanawake. Yeyote anayetaka kujua kutokana na idadi ya mara wanavyozungumziwa ni nani aliyesababisha tatizo huko Korintho, ***hatafika*** popote kwa njia hiyo.

Mst. 4 kila mwanamume ... anakiaibisha kichwa chake

Mst. 5 kila mwanamke ... anakiaibisha kichwa chake

Mst. 7a mwanamume ni mng'ao wa Mungu

Mst. 7b mwanamke ni mng'ao wa mwanamume

Mst. 11a katika Bwana mwanamke si kitu pasipo mwanamume

Mst. 11b katika Bwana mwanamume si kitu pasipo mwanamke

Mst. 12a mwanamke ametoka kwa mwanamume

Mst. 12b mwanamume yupo kwa njia ya mwanamke

Mst. 14 ni aibu kwa mwanamume

Mst. 15 ni heshima kwa mwanamke⁷⁴

Hapa kunaonyeshwa kiasmo kamili kabisa cha kifungu hiki, yaani cha mfuatano huu mmoja wa mawazo au sehemu hii moja ya maana, kama David E. Garland anavyokigawanya. Inavutia kuona jinsi herufi zile zile A B C D zinavyokabiliana, mara moja kabla na mara moja baada ya kauli kuu katika ***mstari wa 10, ambao yeye anauonyesha kuwa kauli ya msingi kuhusu kujifunika kwa mwanamke. Kwangu hilo linamaanisha: Mwanamke ndiye anayeamua kama atavaa kifuniko cha kichwa au la. Si wanaume wala mume wake wanaoamua jambo hilo. Yeye yuko huru.***

A	Introduction: the “Head” of Men and Women (vv.2-3)
	Commendation (v.2); Summary of Headship (v.3)
B	Shame for Men and Women (vv.4-5)
	For Men (v.4); For Women (v.5)
C	Social and Theological Reasons for Shame (vv.6-7)
	Social Reasons (v.6); Theological Reasons (v.7)
D	Creation of Men and Women (vv.8-9)
	Men (vv.8a; 9a); Women (vv.8b; 9b)
	E Reason for Women to be Covered (v.10)
D'	Equality of Women and Men (vv.11-12)
	Women (vv.11a; 12a); Men (vv.11b; 12b);
	Equality in God (v.12c)
C'	Social Implications for Women (v.13)
B'	Shame and Glory in Men and Women (vv.14-15)
	Shame for Men (v.14); Glory for Women (v.15)
A'	Conclusion: Exhortation to Adhere to Teachings (v.16)

Tanbihi

1. Hans-Jörg Ronsdorf, hj-ronsdorf@t-online.de, maoni yanakaribishwa. 24 Januari 2021, imerekebishwa Oktoba 2026
2. www.hans-joerg-ronsdorf.de
3. <https://theoblog.de/eckhard-schnabel/16636/>
4. Cynthia Long Westfall, Paul and Gender. Reclaiming the Apostle's Vision for Men and Women in Christ, Grand Rapids: Baker Academic 2016.
5. Schottroff, L., *Der erste Brief an die Gemeinde in Korinth*, edd. E. W. Stegemann/L. Schottroff/A. Strotmann/K. Wengst, VII, Theologischer Kommentar zum Neuen Testament, Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart 2013, 197.
6. Westfall, Paul and Gender, uk. 13 (baadaye kwa namba ya ukurasa tu).
7. uk. 13
8. uk. 17
9. uk. 20
10. uk. 25
11. uk. 26
12. Eckhard J. Schnabel, *Der erste Brief des Paulus an die Korinther*, Historisch-Theologische Auslegung, Witten/Gießen: SCM R. Brockhaus/Brunnen, toleo la 4, 2018, uk. 625.
13. uk. 26
14. uk. 27
15. uk. 29
16. Matrona ni jina lililotumika katika jamii ya Dola la Kirumi kwa mwanamke aliyeolewa na raia wa Kirumi. Mahali pake kwa kawaida palikuwa nyumbani, akishughulikia familia na kaya. Alikuwa chini ya ulinzi na ulezi wa mkuu wa nyumba, iwe baba yake au mume wake. (Chanzo: Wikipedia, makala “Matrona”)
17. uk. 29
18. uk. 31
19. uk. 32
20. uk. 33
21. uk. 37
22. Schnabel, E. J., *Der erste Brief des Paulus an die Korinther*, edd. G. Maier/H.-W. Neudorfer/R. Riesner/E. J. Schnabel, Historisch-Theologische Auslegung Neues Testament, SCM R. Brockhaus; Brunnen Verlag, Witten/Gießen, toleo la 4,

2018, 602–603.

23. uk. 42

24. uk. 44

25. Ujumbe wa msingi wa Paulo unabaki ule ule, hata kama baadhi ya wanawake walitaka kwa hiari yao wenyewe kuacha kuvaa kifuniko cha kichwa. Lakini dhana hii haielekei sana kuwa kweli.

26. Tafsiri ya Elberfelder (tafsiri ya Biblia ya Kijerumani), toleo la CSV, isipokuwa imeelezwa vinginevyo; mistari imetafsiriwa hapa neno kwa neno kutoka Kijerumani.

27. Mawazo haya ni nyongeza ya sura ya 6.2 ya kitabu changu *Wanawake, Tusameheni!*. Sirudii mengi yake hapa, na ninashauri msome maelezo yote mawili.

28. uk. 87

29. uk. 38

30. uk. 84

31. uk. 80

32. uk. 82

33. uk. 85

34. uk. 89

35. uk. 90

36. Schnabel, E. J., 601

37. Schnabel, E. J., 602

38. uk. 40

39. Schnabel, E. J., 602

40. uk. 29

41. Schnabel, E. J., 604

42. Schnabel, E. J., 605

43. Schnabel, E. J., 606

44. Schnabel, E. J., 606

45. uk. 72

46. uk. 65

47. Schnabel, E. J., *Der erste Brief des Paulus an die Korinther*, edd. G. Maier - H.-W. Neudorfer - R. Riesner - E. J. Schnabel, Historisch-Theologische Auslegung Neues Testament, SCM R. Brockhaus; Brunnen Verlag, Witten; Gießen 2018, toleo la 4, 608–609.

48. uk. 70

49. uk. 62

50. Schnabel, E. J., 609

51. Schnabel, E. J., 609–610

52. uk. 103

53. Schnabel, E. J., 610

54. Schnabel, E. J., 610–611

55. uk. 73

56. Schnabel, E. J., 611

57. Schnabel, E. J., 613–614

58. uk. 30

59. Schnabel, E. J., 616

60. Schnabel, E. J., 616–617

61. Schnabel, E. J., 617

62. uk. 70

63. Schnabel, E. J., 617–618

- 64. Schnabel, E. J., 619
- 65. Schnabel, E. J., 619
- 66. uk. 40
- 67. uk. 41
- 68. uk. 41
- 69. uk. 42
- 70. Schnabel, E. J., *Der erste Brief des Paulus an die Korinther*, edd. G. Maier - H.-W. Neudorfer - R. Riesner - E. J. Schnabel, Historisch-Theologische Auslegung Neues Testament, SCM R. Brockhaus; Brunnen Verlag, Witten; Gießen toleo la 4, 2018, 622–623.
- 71. Schnabel, E. J., 624
- 72. uk. 98
- 73. uk. 105
- 74. Schnabel, E. J., 590